

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filozofie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Role muslimského muže ve společnosti
očima *Yaqeen Institute for Islamic Research*

The role of the Muslim man in society
according to *Yaqeen Institute for Islamic Research*

Bc. Adriana Kuběnková

Vedoucí práce: PhDr. Tereza Hyánková, Ph.D.

Studijní program: Učitelství základů společenských věd pro 2. stupeň základní školy a
střední školy

Studijní obor: N ZSV-AJ 20

Odevzdáním této diplomové práce na téma *Role muslimského muže ve společnosti očima Yaqeen Institute for Islamic Research* potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 10.7.2024

Děkuji paní doktorce Hyánkové za její cennou zpětnou vazbu a ochotu, s jakou mi byla při psaní této práce nápomocná. Ráda bych také poděkovala svému muži, A. Šlerkovi, za veškerou jeho podporu.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce si klade za cíl analyzovat pozici *Yaqeen Institute for Islamic Research*, jednoho z nejpopulárnějších anglojazyčných institutů tvořených muslimskými akademiky a učiteli, v rámci debaty o současné „krizi mužství“ a genderových rolích v moderní západní společnosti. Práce zkoumá především vymezení společenské role muslimských mužů, jež autoři *Yaqeen Institute* prezentují, a to včetně jejich chápání genderu a pohlaví, maskulinity a jejího ukotvení v islámské myšlenkové tradici. Pozornost je přitom věnována také politickému a společenskému prostředí, jež práci *Yaqeen Institute* rámuje. To je představováno mimo jiné negativní stereotypizací muslimských mužů v západních společnostech, tzv. kulturními válkami, sporem feminismu a hnutí *Red Pill* nebo i muslimskou podskupinou tohoto hnutí, jež bývá výzkumníky přezdívaná jako *Alt-Wallah*. Autorka dochází k závěru, že pozice *Yaqeen Institute* je v rámci této debaty specifická, neboť definici mužství, kterou Institut nabízí, nelze ztotožnit s představami žádného z výše uvedených hnutí. Jako taková stojí za bližší prozkoumání i z důvodu popularity Institutu mezi anglicky mluvící muslimskou komunitou na Západě, do jejíhož současného diskurzu na téma mužství a genderových rolí toto přiblížení poskytuje vhled.

KLÍČOVÁ SLOVA

muslimové, maskulinita, genderové role, islám, *Yaqeen Institute*

ABSTRACT

This thesis aims to analyse the perspective of *Yaqeen Institute for Islamic Research*, one of the most popular English-language institutes made up of Muslim academics and scholars, within the debate on the current 'crisis of masculinity' and gender roles in modern Western society. In particular, the paper explores the Institute's delineation of the social role of Muslim men, including the authors' understanding of gender and sex, masculinity and its basis in Islamic thinking. Attention is also paid to the political and social environment that frames the work of the Institute. This environment comprises, among other things, of the negative stereotyping of Muslim men in Western societies, the so-called „culture wars,“ the conflict between feminism and the Red Pill movement, and the Muslim subgroup of this movement, which is often referred to by researchers as the „Alt-Wallah.“ The author concludes that Institute's position within this debate is fairly unique, as the definition of masculinity offered by the Institute cannot be identified with the ideas of any of the above mentioned movements. As such, the Institute's perspective is worth closer examination because of the Institute's popularity among the English-speaking Muslim community in the West, into whose contemporary discourse on masculinity and gender roles this approach provides insight.

KEYWORDS

Muslim men, masculinity, gender roles, Islam, Yaqeen Institute

Obsah

Úvod	8
1 Současná debata o “krizi mužství” na Západě a v jeho muslimské komunitě	10
1.1 Manosféra	12
1.2 Alt-Wallah	12
1.3 Představení Yaqeen Institute	14
1.3.1 Popularita institutu.....	14
1.3.2 Akademické ukotvení	14
1.3.3 Yaqeen a reakce na islamofobii.....	15
1.3.4 Autoři věnující se tématu genderu a maskulinity	17
1.4 Projevy krize mužství	23
1.4.1 Sebevražednost a duševní zdraví.....	23
1.4.2 Vzdělávání	23
1.4.3 Trávení volného času.....	24
1.4.4 Socioekonomické proměnné.....	26
1.4.5 Absence otců a znehodnocení jejich role	27
1.4.6 Vliv politické polarizace.....	28
1.4.7 Proč se současnými problémy mužů vůbec zabývat?.....	31
2 Pohlaví a gender v islámské tradici	33
2.1 Proměna v přístupu k genderovým otázkám s příchodem islámu.....	33
2.1.1 Role mužů a žen v předislámské Arábii	33
2.1.2 Proměna s příchodem islámu.....	34
2.2 Pohlaví a gender jako kosmologické principy.....	36
2.3 Vždyť jeden k druhému patříte – společné vlastnosti mužů a žen	37
2.3.1 Islámské právní předpisy platí pro obě pohlaví, pokud není uvedeno jinak	39

2.3.2	Arabská gramatika	41
2.4	Vždyť pohlaví mužské není jako ženské	42
2.4.1	Rozdílní, ale doplňující se	44
3	Maskulinita v islámské tradici	46
3.1	Biologie versus charakter	46
3.1.1	Začlenění a přechodové rituály.....	47
3.1.2	Pravý muž.....	48
3.2	Prorok jako vzor chování pro muslimské muže	49
3.3	Charakterové vlastnosti pravého muže.....	50
3.3.1	Odvaha.....	51
3.3.2	Kročení ega a hněvu	52
3.3.3	Pokora.....	53
3.3.4	Pravdomluvnost a čestnost	54
3.3.5	Starostlivost	55
3.4	Muži jakožto ochránci	56
3.4.1	Manželství	56
3.4.2	Otcovství a rodinný život	65
3.4.3	Role walího.....	70
	Závěr.....	71
	Seznam použitých informačních zdrojů	75

Úvod

V roce 2021 rozpoutalo v muslimské komunitě na sociálních sítích rozsáhlou debatu video Muftího Menka. Muftí Menk, jeden z populárních muslimských učenců vystupujících online, zveřejnil video, ve kterém plete.¹ Mnoho diváků k videu přidalo pozitivní ohlasy a komentáře, jako například: „He reflects and portrays the Beauty of Islam beautifully.“² Našly se však také postavy z muslimské komunity, jako například Gabriel Al Romaani, které jeho počin označily za jeden ze symptomů „vymírající tradiční muslimské maskulinity.“³

Od roku 2019 o tématu muslimské maskulinity začíná publikovat také *Yaqeen Institute for Islamic Research*, jedna z nejznámějších anglojazyčných islámskovědních platforem na Západě. Jejich nejnovějším příspěvkem do debaty o současném mužství je jejich série videí a rozhovorů určená muslimským mužům nazvaná *Iman Cave*.⁴ V upoutávce k sérii její hlavní tvůrce přibližuje její obsah takto: “V nesmírně komplikovaném a spleťtém světě se mnozí [muslimští] muži začínají ptát: Jaká je moje role? Jaké jsou mé povinnosti jakožto muslimského muže? A jak mužnost zakořeněná ve víře vypadá *doopravdy*?”⁵

Právě na tento typ otázek se bude snažit odpovědět tato práce, v níž bych ráda přiblížila pohled na roli muslimského muže ve společnosti perspektivou *Yaqeen Institute* jakožto jednoho z významných aktérů této debaty v muslimské komunitě na Západě. Odpovědi se pokusím najít s ohledem na akademicko-společenský kontext této debaty, kterou ovlivňuje diskurz takzvané „krize mužství“, myšlenky feminismu a proti nim vymezujících se hnutí, a

---

¹ MUFTI MENK. *Mufti Menk teaching his kids knitting!* [online]. 2021. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=R-XPhtIDOXg>

² Napsáno uživatelem YouTube jménem @rummaankhurshid7625.

³ AL ROMAANI, Gabriel Keresztes. Facebook. In: *Facebook* [online]. 2021 [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://www.facebook.com/alromaani/videos/1084352562080975/>

Autor svůj příspěvek doplňuje popisem: "As our dear dayees continue to release such videos, our men are being dominated. Women shaikhas are calling their women followers for strength, rights and power, while some of our brothers are knitting. Ok"

⁴ Jde o hru se slovy *imán* (arabsky „víra“) a anglickým spojením „man cave“, které se používá pro označení místnosti nebo části domu, kterou muž využívá k odpočinku a věnování se svým zálibám mimo dosah zbytku rodiny.

⁵ ODURO, Abdullah. Series Trailer | Iman Cave | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 22. 1. 2024. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/series-trailer-iman-cave>

míra islamofobie a mediálních stereotypů o „násilných muslimských mužích,“ se kterými se muslimská komunita v západních společnostech potýká.

Za tímto účelem jsem zanalyzovala více než dvacet materiálů dostupných na webu a sociálních sítích *Yaqeen Institute*, které se věnují tématu genderu a maskulinity, a to včetně akademických i populárně-naučných článků, přednášek a rozhovorů. Na základě zkoumaných materiálů jsem identifikovala stěžejní témata, která se v souvislosti s rolí muslimských mužů ve společnosti v publikacích institutu nejčastěji problematizovala nebo s cílem práce přímo souvisela. Těm pak odpovídají dílčí části práce.

V tomto ohledu je také nutné objasnit mou autorskou perspektivu. Jako praktikující česká muslimka, která k islámu konvertovala přibližně před šesti lety, znám z diváckého a čtenářského hlediska obsah, který *Yaqeen Institute* publikuje, poměrně dobře a dlouhodobě se zajímám také o debatu ohledně genderových rolí a sexuality, která je v anglicky mluvící muslimské komunitě on-line poměrně živá a reaguje na politické dění a tzv. kulturní války především ve Spojených státech a Velké Británii.

Než však představím samotný institut, a důvody, proč jsem pro svou analýzu zvolila právě jeho pozici v debatě o roli (muslimských) mužů ve společnosti, ráda bych jeho práci a publikace zasadila do akademicko-kulturního kontextu, který tuto debatu rámuje.

1 Současná debata o “krizi mužství” na Západě a v jeho muslimské komunitě

Už na přelomu milénia se v akademických kruzích začíná hovořit o tzv. „krizi maskulinity.“ Výzkumníci jako Jeff Hearn popisují, jak se muži a mužství už před začátkem devadesátých let stávají společenským i vědeckým tématem, které je problematizováno, především důsledkem sociálních změn, které s sebou přináší druhá a třetí vlna feminismu nebo „nová sexuální hnutí“ a skupiny mužů, které na ně různými způsoby reagují.⁶

V roce 2015 Philip Zimbardo, americký psycholog známý pro svůj *Stanfordský experiment*, ve své knize *Odpojený muž*, která vyšla v češtině o dva roky později, tvrdí, že se mužství „ocitá v krizi,“ mladí muži si dnes vedou výrazně hůře než v předchozích generacích a zaostávají za svými ženskými protějšky v oblasti akademické, ekonomické i sociální: „Muži jsou v pasti, nevědí, jací mají vlastně být, a obě poloviny lidstva o to hůře hledají společnou řeč rovnocenných partnerů.“⁷

O pět let později píše psycholog Noam Schpancer článek pro web *Psychology Today*,⁸ ve kterém se ztotožňuje s obavami Zimbarda a znovu používá termínu krize maskulinity, který ilustruje mimo jiné na tom, že Americká psychologická asociace (APA) ve svých nedávno zveřejněných pokynech pro terapeutů⁹ dokonce definovala „tradiční maskulinitu“ jako rizikový faktor, který ohrožuje dnešní muže. V článku uvádějícím tuto novou publikaci APA jeho autorka píše: „Hlavní myšlenkou následných výzkumů je, že tradiční maskulinita –

---

⁶ HEARN, Jeff. A crisis in masculinity, or new agendas for men?. In: *New agendas for women*. London: Palgrave Macmillan UK, 1999. s. 148-149

⁷ ZIMBARDO, Philip and Nikita COULOMBOVÁ. *Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Grada Publishing a.s., 2017, s. 13

⁸ SHPANCER, Noam, PhD. Are men being left behind? *Psychology Today* [online]. 2020. Available at: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/insight-therapy/202006/is-masculinity-in-crisis-if-so-what-should-be-done>

⁹ American Psychological Association, Boys and Men Guidelines Group. 2018. APA guidelines for psychological practice with boys and men. Retrieved from <http://www.apa.org/about/policy/psychological-practice-boys-men-guidelines.pdf>

vyznačující se stoicismem, soutěživostí, dominancí a agresivitou – je celkově škodlivá. Muži takto socializovaní mají menší pravděpodobnost, že se budou chovat zdravě.“¹⁰

Mezitím získává na popularitě kanadský psycholog Jordan Peterson a jeho knihy i kanál na YouTube, ve kterých se věnuje mužům, kteří jsou podle něj utlačováni liberálním myšlením, a snaží se jim znovu poskytnout řád, o který je dnešní společnost obírá.¹¹ Mimo to je zajímavé, že Peterson na svém kanále v roce 2022 také publikuje video s názvem *Message to Muslims*, ve kterém tvrdí, že všichni příslušníci abrahámovských náboženství jsou “(...) ve velmi reálném smyslu ohroženi systémem pomstychtivých ďábelských idejí, které v současnosti ohrožují vše transcendentní, tradiční a hodnotné, a to na poli sexuálním, rodinném, pojmovém, psychologickém, sociologickém a v konečném důsledku i na poli teologickém (...)” a měli by se proto sjednotit.¹²

Nutno podotknout, že Petersonovi se pro některé jeho konzervativní názory dostávalo mezi částí muslimské komunity obliby, jak sám uvádí na začátku své *Message to Muslims*. Nicméně právě tento vzkaz vyvolal v muslimské komunitě poměrně silné reakce a byl označen za patronizující a neuvážlivý mimo jiné pro opomíjení hlubších souvislostí vztahů mezi sunnitskými a šíitskými muslimy a dalšími abrahámovskými náboženstvími.^{13,14}

---

¹⁰ PAPPAS, Stephanie. APA issues first-ever guidelines for practice with men and boys. In: <https://www.apa.org> [online]. 2019. Available at: <https://www.apa.org/monitor/2019/01/ce-corner>

¹¹ Petersonův YouTube kanál má k začátku července 2024 přes 8 milionů odběratelů a jeho knihy *12 pravidel pro život: Protílátka proti chaosu*, jenž byla přeložena i do češtiny a jenž bývá označována za bestseller, se ke květnu roku 2023 prodalo přes 10 milionů výtisků, viz PETERSON, Dr Jordan B. Facebook. In: . 5. 2023. Available at: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=761020548801766&id=100046814838133&set=a.296385148598644>

¹² JORDAN B PETERSON. *Article: Message to Muslims* [online]. 2022. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=7pd0HLeYKsE>

¹³ Na toto video přímo reagoval i jeden z myslitelů Yaqeen Institute, imám Tom Facchine: UTICA MASJID. *On Abrahamic alliances | A Muslim response | Imam Tom Facchine* [online]. 2022. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=e2DG1VtFJ4g>

¹⁴ Po tom, co Peterson zveřejnil toto video, obdržel od další významné on-line postavy, muslimského akademika a influencera Mohammeda Hijaba, pozvání ke společné diskuzi, kterou Peterson přijal a na níž oba navázali ještě jednou debatou. Úbytek Petersonovy popularity mezi muslimskou komunitou však nezpůsobila pouze jeho *Message to Muslims*. V posledních dvou letech ji zapříčinil především jeho rozhovor s izraelským premiérem Benjaminem Netanyahuem kvůli jeho vůdčí roli v izraelské okupaci Palestinských území, a před několika měsíci také jeho příspěvek na sociální síti X, ve kterém po útoku palestinského hnutí Hamás na Izrael ze 7. října 2023 v reakci na tuto událost Netanyahuovi radí: „give ‘em hell.“ což ovšem vzhledem k vysokým civilním obětem dřívějších izraelských útoků na Pásmo Gazy vyvolalo mezi muslimy

1.1 Manosféra

Co se však týče otázky genderových rolí, Peterson především vyjadřuje obavy skupiny mužů, pro niž se ujal název „manosféra,“ anglicky *manosphere*. Výzkumníci jako Debbie GING tuto komunitu mužů popisují takto: „Ústředním pojmem filozofie manosféry je koncept červené pilulky (*red pill*), analogie, která vychází z filmu *Matrix* z roku 1999, v němž má Neo na výběr vzít si jednu ze dvou pilulek. Vzít si modrou pilulku znamená ‚vypnout‘ a žít v iluzi; vzít si červenou pilulku znamená dojít ‚osvětlení‘ a poznat ošklivé životní pravdy. Filozofie *Red Pill* má probudit muže z misandrie a vymývání mozků feminismem a je klíčovým konceptem, který tuto komunitu spojuje.”¹⁵ Muži zastupující manosféru, pro niž se ujalo přenesené označení *Red Pill*, se stejně jako Peterson vymezují vůči současnému liberálnímu diskurzu na téma genderu, který prosazuje, že to, co obecně považujeme za mužské a ženské role, je pouhým společenským konstruktem bez biologického opodstatnění a jedinec by si proto měl mít možnost svůj gender svobodně zvolit na základě svých osobních preferencí nebo na koncept genderu dokonce úplně rezignovat. Proti tomuto diskurzu se příslušníci manosféry vymezují především upínáním se na představu o „tradičních“ a silně patriarchálních rolích mužů, kterým má náležet absolutní autorita.

1.2 Alt-Wallah

Jak upozorňuje několik autorů a jak bude nastíněno dále v této práci, důsledkem různých společenských vlivů se v průběhu posledních let v rámci manosféry začala objevovat i její specificky muslimská odnož, pro kterou někteří výzkumníci užívají označení *Alt-Wallah* nebo také *Green Pill*.¹⁶ Ghumkhor a Mir tuto skupinu blíže definují následujícím způsobem: „Muslimská manosféra je online komunita muslimských mužů, kteří jsou vysoce

---

ostře negativní reakce. Viz: JORDAN B PETERSON. *Islam and the Possibility of Peace | Mohammed Hijab | EP 209* [online]. 2021. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=qgYMuRqXPr0>; JORDAN B PETERSON. *Talking to Muslims About Christ | Mohammed Hijab & Jonathan Pageau | EP 297* [online]. 2022. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=gqS1ov4lSI0>; JORDAN B PETERSON. *Israel's Right to Exist? | PM Benjamin Netanyahu | EP 311* [online]. 2022 [cit. 06.07.2024]. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=4OcaMRLTyGI>

¹⁵ GING, Debbie. Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the masculinities of the Manosphere. *Men And Masculinities*. 2017, vol. 22, no. 4, pp. 638–657. DOI: 10.1177/1097184x17706401

¹⁶ Green Pill (zelená pilulka) odkazuje na zelenou barvu, s níž je islám často asociován. Více viz: GHUMKHOR, Sahar and Hizer MIR. A “Crisis of Masculinity”? The West’s Cultural Wars in the Emerging Muslim Manosphere. *ReOrient*. 2022, vol. 7, no. 2. DOI: 10.13169/reorient.7.2.0135

mobilizování, angažování, frustrování a někdy i rozzlobení a vytvářejí si vlastní prostor v ‚kulturních válkách‘ na Západě, kde jsou debaty o genderu, rase, multikulturalismu a náboženství považovány za součást krize neoliberálního kapitalismu.“¹⁷ Ač se v rámci muslimské komunity jedná o okrajové uskupení, i přesto jeho existence odráží fakt, že tzv. „krizi mužství“ na Západě nepocítují pouze zástupci většinové mužské společnosti, ale že se tato krize promítá i do myšlení menšin, jakými je na Západě muslimská komunita. Tento fakt reflektuje v rozhovoru *The State of Masculinity* i jeden z autorů *Yaqeen Institute* Osman Umarji, který uvádí, že západním diskurzem o roli mužů je ovlivněna především mladá generace muslimů.¹⁸

Mezi zástupci *Alt-Wallah* Ghumkhor a Mir identifikují mimo jiné i Gabriela Al Romaaniho,¹⁹ který označil počin pletoucího Muftiho Menka za projev zabíjení muslimské maskulinity, a který také na vymezování se proti podobným projevům zakládá podstatnou část své on-line činnosti. Za zmínku stojí například jeho web s názvem *Muslim Alpha*, na němž Al Romaani muslimským mužům nabízí své kurzy jako např. *Muslim Alpha 101* skrze členství v tzv. *Muslim Alpha Membership*, konzultace přes WhatsApp²⁰ nebo také test, jenž po vyplnění slibuje zdarma vyhodnotit respondentovu míru maskulinity. To vše, tvrdí autor, na základě učení z Koránu a sunny, k čemuž se ještě vrátím v části 3.4.2.

Na následujících řádcích bych však ráda představila jiný přístup k muslimské maskulinitě, než ztělesňuje *Alt-Wallah* a Al Romaani, a sice přístup *Yaqeen Institute*, jímž se budu zabývat ve zbytku této práce.

---

¹⁷ Tamtéž, s. 136

¹⁸ ZAOUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/the-state-of-masculinity-with-dr-osman-umarji-doubletake-s4-e7>

¹⁹ Viz s. 11.

²⁰ Positive Islamic Psychology Coaching | Scheduling and booking website. In: . 26. 6. 2024 [cit. 04.07.2024]. Available at: <https://alromaani.simplybook.it/v2/#book>

1.3 Představení Yaqeen Institute

Yaqeen Institute for Islamic Research je nezisková organizace sdružující vybrané muslimské akademiky se sídlem v USA. Pro svou práci o roli muslimských mužů ve společnosti jsem si k analýze vybrala právě pozici *Yaqeen Institute* z několika důvodů.

1.3.1 Popularita institutu

Prvním z nich je popularita institutu, které se mu od anglicky mluvící muslimské komunity dostává na jeho webu a sociálních sítích. Yaqeen byl založen v roce 2016 a za osm let své existence se stal jednou z nejnavštěvovanějších online platforem věnujících se současným tématům oslovujících muslimy. O jeho popularitě svědčí např. více než 1 miliarda interakcí na sociálních sítích během jednoho roku (v rozmezí mezi lety 2022 a 2023), kterou institut uvádí ve své výroční zprávě,²¹ nebo více než jeden a půl milionu odběratelů jejich kanálu na YouTube.²² Ve své poslední výroční zprávě institut také tvrdí, že „je na dobré cestě stát se vůdčím globálním zdrojem informací o islámu.“²³

1.3.2 Akademické ukotvení

Druhý důvod, proč jsem si k analýze zvolila *Yaqeen Institute*, spočívá v akademickém ukotvení jeho autorů. Yaqeen slouží jako platforma pro muslimské učence, intelektuály a odborníky z různých akademických prostředí, ať už teologických či přírodo- a společenskovědních, a ze západních i blízkovýchodních univerzit a dalších vzdělávacích institucí. Na svém webu²⁴ svou akademickou činnost sami popisují takto:

„Náš tým se skládá z učenců, kteří zastupují různé instituce tradiční islámské vzdělanosti, jakož i z intelektuálů z různých oborů souvisejících s problémy, kterými se zabýváme. V Yaqeen Institute se snažíme dodržovat následující tři zásady, které se týkají vědecké exaktnosti:

---

²¹ *Annual Report 2022-2023* [online]. 2023 [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/annual-reports>, s. 11

²² Yaqeen Institute - YouTube. In: [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://www.youtube.com/@yaqeeninstituteofficial>

²³ *Annual Report 2022-2023* [online]. 2023, s. 17

²⁴ Our commitment to scholarly rigor | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/about-us/our-commitment-to-scholarly-rigor>

1. *Náš závazek k přesnosti a pravdivosti.*
2. *Náš závazek k neustálému zlepšování se.*
3. *Náš smysl pro odpovědnost vůči Bohu, našim čtenářům a našim podporovatelům.*

*Yaqeen Institute si klade za cíl hájit a prosazovat islámskou ortodoxii a poskytovat vzhled do názorů, které spadají do oblasti uznávaných názorových rozdílů.*²⁵

Na rozdíl od některých jiných postav či skupin v západní muslimské komunitě, které se k tématu role muslimských mužů vyjadřují (viz předcházející podkapitola), tedy jde o akademiky, jejichž publikace procházejí procesem odborné korektury,²⁶ a ve většině případů dodržují transparentnost zdrojů, ze kterých čerpají. Těmito zdroji pak v závislosti na tématu bývají buď současné společenskovední studie, nebo klasičtí islámští učenci. Především však autoři *Yaqeenu* při svých výkladech uvádějí jako výchozí bod Korán a sunnu, jakožto dva primární prameny islámské (sunnitské) myšlenkové tradice.²⁷

1.3.3 Yaqeen a reakce na islamofobii

Pro porozumění práci *Yaqeen Institute* je klíčové objasnit také širší společenské souvislosti, které se do ní promítají. Ve výroční zprávě institutu za období 2017 a 2018²⁸ se její autoři například odkazují na studii *Pew Research Center* z roku 2017, ve které 75 procent dotazovaných dospělých muslimů uvedlo, že v USA pociťují vůči muslimům silnou diskriminaci.²⁹ Jedná se o období krátce po nástupu Donalda Trumpa do úřadu prezidenta Spojených států, který pouhý týden od složení prezidentské přísahy podepsal exekutivní příkaz 13769 s názvem *Ochrana národa před vstupem zahraničních teroristů do Spojených*

²⁵ Uznávanými názorovými rozdíly se myslí rozdíly v názorech, které mají svůj precedent už u prvních společníků Proroka, a později v názorech jednotlivých islámských právních škol, viz např. BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013, s. 49-56

²⁶ Celý proces ve větších detailech popisuje šéfredaktor a ředitel výzkumu v Yaqeen Institute Ovamir Anjum v následujícím rozhovoru: YAQEEN INSTITUTE. *Dedicated to the Truth, with Dr. Ovamir Anjum | Ep. 1 | Dogma Disrupted, with Imam Tom Facchine* [online]. 2023. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=emn9tgLENTA> (od 1:14:00 dále)

²⁷ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*, s. 27

²⁸ *Annual Report 2017-2018* [online]. 2018 [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/annual-reports>, s. 3

²⁹ KISHI, Katayoun. *Assaults against Muslims in U.S. surpass 2001 level*. *Pew Research Center* [online]. 2017 [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://www.pewresearch.org/short-reads/2017/11/15/assaults-against-muslims-in-u-s-surpass-2001-level/>

států, kterému sám Trump přezdíval „Muslim ban.“³⁰ Deklarovaným cílem první verze příkazu bylo „chránit americký lid před teroristickými útoky cizích státních příslušníků“ a zajištění toho, že USA v rámci ochrany svých občanů nebudou přijímat cizí státní příslušníky, kteří „zastávají nepřátelské postoje“ vůči americkému národu a jeho ústavě, a kteří by „nadřazovali násilné ideologie nad americké zákony“ nebo kteří se „dopouštějí fanatických a nenávistných činů,“ jako jsou „vraždy ze cti.“ Těsně před podpisem tohoto nařízení Trump prohlásil: „Jde o ‚Ochranu národa před vstupem zahraničních teroristů do Spojených států.‘ Všichni víme, co to znamená.“³¹ V konečném důsledku tak příkaz 13769 nejen dočasně zamítl přijímání uprchlíků a zakázal cestování mezi USA a některými zeměmi s většinovou muslimskou populací, ale zvedl také vlnu islamofobie, se kterou se americká muslimská komunita musela vypořádat. Tato politická atmosféra je pro kontextualizaci práce *Yaqeenu* významná mimo jiné proto, že i samotný institut na své webové stránce jako jeden ze svých cílů často uvádí „reclaiming the narrative,“ tedy přeformulování mainstreamového narativu o islámu a muslimech ale i jiných tématech, která hýbou společností.

Tento fakt se pak odráží také ve vyzdvihování jistých aspektů genderových otázek, kterým autoři reagují na kulturně-politickou situaci USA a dalších západních společností. Konkrétně je patrné vymezování se proti stereotypům o „násilnosti muslimských mužů a utlačování muslimských žen, které je před nimi potřeba zachránit,“ jak tento fenomén americké společnosti v souvislosti s událostmi 11. září a následné americké invaze do Afghánistánu popsala už na počátku milénia antropoložka Lila Abu-Lughod.³² Vymezování se proti této rétorice ilustruje i článek *Yaqeenu* z roku 2017 s názvem *Islam and Violence Against Women: A Critical Look at Domestic Violence and Honor Killings in the Muslim*

---

³⁰ WANG, Amy B. Trump asked for a ‘Muslim ban,’ Giuliani says — and ordered a commission to do it ‘legally.’ *Washington Post* [online]. 2021. Available at: <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2017/01/29/trump-asked-for-a-muslim-ban-giuliani-says-and-ordered-a-commission-to-do-it-legally/>

³¹ RAMAHI, Zainab. The Muslim Ban Cases: A Lost Opportunity for the Court and a Lesson for the Future. *California Law Review* [online]. 2020, vol. 108, no. 2, s. 558-559. Available at: <https://www.jstor.org/stable/26977916>

³² ABU-LUGHOD, Lila. Do Muslim women really need saving? Anthropological reflections on cultural relativism and its others. *American anthropologist*, 2002, 104.3: 783-790.

Community,³³ v němž autoři argumentují příklady z Koránu, sunny a islámského práva, aby demonstrovali zavržení domácího násilí islámskou tradicí. Zároveň v předmluvě článku jedna z autorek upozorňuje na to, že západní mocnosti v minulosti očerňovaly muslimské kultury jako obzvláště misogynní a násilné vůči ženám, aby ospravedlnily svůj útlak vůči nim, včetně státem řízených perzekucí a válek. Tato taktika, kterou používaly země jako Velká Británie a Francie, představovala „osvobození žen“ jako důvod pro kolonizaci a vykořisťování severní Afriky a Blízkého východu.³⁴ Autorka předmluvy, Dalia Mogahed, tvrdí, že tento narativ o muslimském násilí na ženách je stále používán k ospravedlnění diskriminace a násilí vůči muslimům, a to širokou škálou politických ideologií na Západě, čímž přímo odkazuje i na Trumpovy výroky. Tento sociální, politický a historický kontext se tak pochopitelně promítá i do publikací institutu na téma genderových rolí, zejména v akcentaci jistých aspektů úloh mužů a žen ve společnosti.

1.3.4 Autoři věnující se tématu genderu a maskulinity

V roce 2019 se na webu a sociálních sítích *Yaqeenu* začínají vyskytovat první články na téma role mužů a jejího podchycení v klasických islámských zdrojích. Na následujících řádcích bych ráda představila několik nejvýznamnějších členů institutu (z hlediska zaměření této práce) a jeho hostů, kteří jsou autory zdrojů, ze kterých jsem při své analýze vycházela, a na něž budu v průběhu práce nejčastěji odkazovat.

Omar Suleiman

Doktor Omar Suleiman je zakladatel a výkonný ředitel *Yaqeen Institute*. Kromě dalších oborů vystudoval také islámské právo a politickou historii, doktorský titul získal v oboru islámského myšlení a civilizace na Islamic University of Malaysia. Také vyučuje islámská studia na Southern Methodist University v Texasu.³⁵ Mimo své akademické působení je známý především pro svůj politický aktivismus. V roce 2017 se například účastnil

---

³³ MOGAHED, Dalia et al. Islam and Violence Against Women: A Critical Look at Domestic Violence and Honor Killings in the Muslim Community | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 22. 5. 2017. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/islam-and-violence-against-women-a-critical-look-at-domestic-violence-and-honor-killings-in-the-muslim-community>

³⁴ Viz také ABU-LUGHOD, Lila. Do Muslim women really need saving?

³⁵ Omar Suleiman - AlMaghrib Institute. In: *AlMaghrib Institute* [online]. 9. 12. 2020. Available at: <https://www.almaghrib.org/instructors/omar-suleiman/>

demonstrací proti Trumpovu nařízení popsanému výše a vedl skupinu duchovních, kteří se na americké hranici s Mexikem setkali s migranty, jež byli důsledkem Trumpova nařízení na hranici odděleni od svých rodin.³⁶

V této práci budu z jeho publikací odkazovat především na články o domácím násilí³⁷ a genderové rovnosti³⁸ a na jeho přednášku na téma práv a povinností manželů.³⁹ Za zmínku však stojí také webinář s názvem *Islam and LGBTQ*, ve kterém spolu s ostatními autory rozebírá témata jako transgenderismus a gender obecně z pohledu islámských pramenů, jímž se však v této práci nebudu zabývat.⁴⁰

Mohammed Elshinawy

Šejch Mohammed Elshinawy je jedním z vedoucích výzkumníků *Yaqeen Institute*. Kromě islámských studií v Medíně vystudoval také anglickou literaturu a věnuje se odborným anglicko-arabským překladům.⁴¹ S Omarem Suleimanem spolupracoval na výše zmíněném článku o genderové rovnosti v islámu. V práci budu rozebírat především jeho článek *Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood*,⁴² který publikoval ve spolupráci

---

³⁶ K březnu roku 2024 stále existuje na 2000 dětí (i z muslimských rodin), jež ještě nebyly navráceny ke svým rodičům a opatrovníkům, od kterých byly na mexicko-americké hranici odděleny, viz FRENCH, Piper. The families still separated by Trump's border policy. *Intelligencer* [online]. 2024. Available at: <https://nymag.com/intelligencer/article/separated-families-border-trump-zero-tolerance-immigration.html>

³⁷ MOGAHED, Dalia et al. Islam and Violence Against Women: A Critical Look at Domestic Violence and Honor Killings in the Muslim Community | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]

³⁸ AL-DABBAGH, Maryam et al. "We Used to Have No Regard for Women": Gender Equity & the Advent of Islam | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 17. 7. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/we-used-to-have-no-regard-for-women-gender-equity-the-advent-of-islam>

³⁹ SULEIMAN, Omar. Hadith #27 – Framing How Rights Work in a Marriage | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2018. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/hadith-27-framing-how-rights-work-in-a-marriage>

⁴⁰ YAQEEEN INSTITUTE. *Islam and LGBTQ* w/ Omar Suleiman, Mustafa Umar, Sarah Sultan, & Ubaydallah Evans | Yaqeen Institute [online]. 2022. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=wb_aqp3yAho

⁴¹ Sh. Mohammad Elshinawy | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/team/sh-mohammad-elshinawy>

⁴² KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/gender-uniqueness-in-islam-and-the-significance-of-fatherhood>

s doktorem Tahirem Khwajou, a také rozhovor v podcastu *DoubleTake*, který na jejich článek navazuje.⁴³ Mimo to v části „Pohlaví a gender jako kosmologické principy“ odkazují i na jeho článek *Why is Allah Referred to as “He” in the Qur’an?*⁴⁴

Osman Umarji

Doktor Osman Umarji je v *Yaqeen Institute* zodpovědný za provádění a vyhodnocování průzkumů a šetření a je také jedním z vedoucích „oddělení psychospirituality.“ Vystudoval pedagogickou psychologii a islámské vědy a je také vysokoškolským pedagogem, zabývajícím se statistikou a vývojem dětí a dospívajících.⁴⁵

V této práci analyzuji jeho rozhovor v rámci podcastu *DoubleTake*, ve kterém Umarji rozebírá současný stav maskulinity z islámského hlediska.⁴⁶ Za pozornost stojí část úvodního popisu rozhovoru, která zní: „Někteří z nejoblíbenějších influencerů současnosti jsou oslavováni jako průvodci a učitelé pro chlapce a muže. Tvrdí, že rozumějí výzvam, kterým muži čelí, a mají prý řešení.“ Tento rozhovor je tak přímou reakcí na některé on-line postavy muslimské komunity, které se k tématu muslimské maskulinity vyjadřují. Během rozhovoru Osman Umarji ani moderátor Mohamad Zaoud neuvádí konkrétní jména, lze se však domnívat, že jde o příslušníky tzv. *Alt-Wallah*, o nichž byla řeč výše.

Yahya Ibrahim

Šejch Yahya Ibrahim dokončil studium výkladu Koránu, islámského práva a hadísů. Působí jako učitel a zástupce ředitele a také jako muslimský kaplan na dvou univerzitách.⁴⁷ Věnuje

---

⁴³ ELSHINAWY, Mohammad and Mohamad ZAOUD. S3 E8: The Man’s Role at Home | Doubletake | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 6. 2022. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/the-mans-role-at-home-doubletake-podcast>

⁴⁴ ELSHINAWY, Mohammad. Why is Allah Referred to as “He” in the Qur’an? | Blog | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/post/why-is-allah-referred-to-as-he-in-the-quran>

⁴⁵ Dr. Osman Umarji | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/team/dr-osman-umarji>

⁴⁶ ZAOUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023.

⁴⁷ Yahya Ibrahim | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/team/yahya-ibrahim>

se mimo jiné tématům jako domácí násilí, misogynie, genderová diskriminace, ochrana dětí a duševní zdraví.⁴⁸

Jako jeden ze stěžejních materiálů na téma islámské maskulinity mi k analýze posloužil jeho článek s názvem *“Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity*,⁴⁹ ve kterém rozebírá následující tři fenomény: použití arabských zájmen mužského rodu v Koránu, koránské paradigma rozlišující úplného, zušlechtěného muže (*ar-radžul al-kamíl*) od čistě „biologického muže,“ a mužnost zosobňovanou Prorokem Muhammadem.

Jonathan Brown

Doktor Jonathan Brown je americký konvertita k islámu a docent a vedoucí katedry islámské civilizace na Georgetown University. Je také hlavním editorem *Oxford Encyclopedia of Islam and Law*.⁵⁰

Z jeho publikací v této práci čerpám především z jeho článku s názvem *An Open Letter to Muslim Men: The Sunnah Trumps Toxic Masculinity*⁵¹ a na něj navazující přednášky *Keeping Masculinity from Trending Toxic*.⁵² Obojí je adresováno mladým muslimským mužům. Brown zde rozebírá současné konzervativní a liberální představy o mužství a klade je do protikladu k islámské tradici. Tvrdí, že to, co dnes označujeme za „toxickou

---

⁴⁸ Yahya Ibrahim - AlMaghrib Institute. In: *AlMaghrib Institute* [online]. 9. 12. 2020 [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://www.almaghrib.org/instructors/yahya-ibrahim/>

⁴⁹ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/be-a-man-constructing-prophetic-masculinity>

⁵⁰ About – Dr. Jonathan Brown. In: *Dr. Jonathan Brown* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <http://drjonathanbrown.com/about/>

⁵¹ BROWN, Jonathan. An Open Letter to Muslim Men: The Sunnah Trumps Toxic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 23. 7. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/an-open-letter-to-muslim-men-the-sunnah-trumps-toxic-masculinity>

⁵² BROWN, Jonathan. Keeping Masculinity from Trending Toxic - Dr. Jonathan Brown | Reframing the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 13. 9. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/lecture/keeping-masculinity-from-trending-toxic-reframing-the-gender-question>

maskulinitu“ je protikladem sunny Proroka Muhammada. Okrajově cituji také jeho článek s názvem *Do the Qur'an and Sunnah Speak More Often to Men than Women?*⁵³

Faatimah Knight

Faatimah Knight vystudovala islámské právo a teologii a mezi předměty jejího výzkumu patří islám a modernita, gender v islámské textové tradici, metafyzika a role náboženství ve veřejném životě.⁵⁴ Publikuje také na svém vlastním webu.⁵⁵

V části „Pohlaví a gender jako kosmologické principy“ vycházím především z jejího článku s názvem *“And We Created You in Pairs”: Islam and the Gender Question.*⁵⁶ V tomto článku autorka analyzuje roli, kterou hraje ženské a mužské pohlaví v islámské metafyzice a kosmologii, a s odkazem na autority muslimské myšlenkové tradice kritizuje moderní diskurz o genderu, zejména myšlenky Judith Butler.

Hamza Tzortzis

Hamza Tzortzis je britsko-řecký konvertita, který studoval islámské myšlení a teologii, vedl organizaci iERA zabývající se misijní činností a dokončil studium filozofie na University of London.⁵⁷ Je také zakladatelem britského *Sapience Institute*,⁵⁸ jenž plní podobnou funkci a klade si obdobné cíle jako *Yaqeen*. Ačkoliv Tzortzis není přímo členem *Yaqeen Institute*, často s ním a jeho členy spolupracuje.

V této práci budu odkazovat především na jeden příklad této spolupráce, kterým je rozsáhlý rozhovor v podcastu *Dogma Disrupted* s názvem *What Red Pill Gets Wrong About*

---

⁵³ BROWN, Jonathan. Do the Qur'an and Sunnah Speak More Often to Men than Women? | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 20. 11. 2020. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/do-the-quran-and-sunnah-speak-more-often-to-men-than-women>

⁵⁴ Faatimah Knight | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/team/faatimah-knight>

⁵⁵ Faatimah Knight. In: *Faatimah Knight* [online]. 30. 5. 2024. Available at: <https://faatimahknight.com/>

⁵⁶ KNIGHT, Faatimah. “And We Created You in Pairs”: Islam and the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 12. 7. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/and-we-created-you-in-pairs-islam-and-the-gender-question>

⁵⁷ SHAKER. About me. In: *Hamza Andreas Tzortzis* [online]. 31. 5. 2024. Available at: <https://www.hamzatzortzis.com/about-me/>

⁵⁸ Sapience Institute. In: *Sapience Institute* [online] [cit. 06.07.2024]. Available at: <https://sapienceinstitute.org/>

Masculinity,⁵⁹ v němž Tzortzis a moderátor Tom Facchine přímo reagují na postoje příslušníků manosféry a kritizují některá jejich přesvědčení.

Abdullah Oduro

V poslední řadě bych ráda zmínila práci šejcha Abdullaha Oduro v *Yaqeen Institute*. Ačkoliv se jí v této diplomové práci nebudu přímo věnovat, Oduro od začátku roku 2024 vede sérii *Iman Cave*, na niž jsem odkazovala v úvodu práce a jejíž hlavní adresáti jsou muslimští muži. Kromě toho, že samotná existence této série poukazuje na fakt, že krize maskulinity je téma promítající se i do muslimské komunity (viz trailer série), je z tohoto hlediska významný také ohlas, kterého se sérii, jenž má k začátku července 2024 více než 17 dílů, dostává.⁶⁰ I tento konzistentní zájem o téma muslimské maskulinity ze strany *Yaqeen Institute* mi byl inspirací pro sepsání této diplomové práce.

---

⁵⁹ YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis* [online]. 2023. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=GqKcJemWaFA>

⁶⁰ ODURO, Abdullah. Series Trailer | Iman Cave | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 22. 1. 2024. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/series-trailer-iman-cave>

1.4 Projevy krize mužství

Protože významnou částí diskurzu o současné maskulinitě je i tzv. „krize mužství,“ v této části práce bych ráda nastínila vybrané projevy této krize. Výběr problémů rozebíraných na následujících řádcích přitom vychází především z publikací *Yaqeenu*, neboť se jedná o rizikové faktory ohrožující dnešní mladé muže (muslimy i nemuslimy), které autoři institutu nejčastěji tematizují a vůči kterým se tudíž i nejčastěji vymezují ve svých konceptualizacích role mužů ve společnosti, jak se pokusím ukázat ve třetí části této práce. Reflexi těchto problémů v publikacích *Yaqeen Institute* následně doplním o data a zjištění společenskovedních výzkumníků, kteří se těmto rizikovým faktorům věnují.

1.4.1 Sebevražednost a duševní zdraví

V rozhovoru *The State of Masculinity* uvádí pedagog a psycholog Osman Umarji, že mnoha mužům se v dnešním světě nedaří a v porovnání s předchozími generacemi si v různých ohledech vedou hůře. V USA také páchají sebevraždu 3 až 4krát častěji než ženy.⁶¹

To potvrzuje i článek Stephanie Pappas pro Americkou psychologickou asociaci (APA) z roku 2019, v němž autorka shrnuje několik studií na tomto téma: „[muži] jsou demografickou skupinou, která je nejvíce ohrožena násilnými trestnými činy. Je u nich 3,5krát vyšší pravděpodobnost, že spáchají sebevraždu než u žen, a jejich průměrná délka života je o 4,9 roku kratší než u žen. Ačkoli muži uvádějí deprese méně častěji než ženy, uchylují se k sebevraždě v mnohem větší míře.“⁶²

1.4.2 Vzdělávání

V rozhovoru *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity* uvádějí Hamza Tzortzis a Tom Facchine, že vzdělávací systémy podle výzkumů upřednostňují a více oceňují typicky ženské vlastnosti, jako je úhledné písmo, spořádanost a pasivita. Pokud se následkem toho chlapcům

---

⁶¹ ZAOUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023.

⁶² PAPPAS, Stephanie. APA issues first-ever guidelines for practice with men and boys. In: <https://www.apa.org/monitor/2019/01/ce-corner> [online]. 2019. Available at: <https://www.apa.org/monitor/2019/01/ce-corner>

ve škole nedaří, je podle autorů důležité, aby se chlapci realizovali i mimo školu, ideálně skrze sportovní aktivity.⁶³

Podobnou kritiku vzdělávacích systémů vyjadřuje i Philip Zimbardo ve své knize *Odpojený muž*, kde píše: „Jeden jediný styl výuky nemůže vyhovovat všem, častěji je však šitý na míru dívkám, není tedy divu, že chlapcům tolik nesedne.“ Zimbardo také kritizuje nedostatek fyzické aktivity ve školách, který způsobuje, že chlapci pak nemají kde vybit svou energii, a tak jsou neposední v hodinách.⁶⁴ Stephanie Pappas také shrnuje několik sociologických a pedagogických výzkumů, z nichž vyplývá, že podobné problémy ve škole se u chlapců objevují již v raném věku. Naproti tomu dívky v průběhu školní docházky dosahují konzistentně lepších výsledků než chlapci, kteří navíc ve škole bývají trestáni přísněji.⁶⁵ U chlapců bývá zároveň častěji diagnostikována porucha ADHD, což jejich školní úspěšnost dále ztěžuje.⁶⁶ Tyto problémy se však nevytrácejí ani na vyšších stupních vzdělání. Na vysokých školách, kde kdysi převažovali mužští studenti, nyní převažují ženy, a vzdělávací výsledky mužů za těmi ženskými stále více zaostávají.⁶⁷

1.4.3 Trávení volného času

V souvislosti s přebytkem energie dospívajících chlapců Tzortzis ještě poznamenává, že dnešní chlapci často zanevívají na fyzické aktivity a místo toho se ve volném čase věnují „zombie scrollování“ krátkými videy na Tik Tok a Instagramu nebo hraní videoher. Za velmi problematickou považuje také konzumaci pornografie a navazování nezávazných milostných vztahů.⁶⁸

---

⁶³ YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis [online]. 2023.

⁶⁴ ZIMBARDO, Philip and Nikita COULOMBOVÁ. *Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*, 2017, s. 66

⁶⁵ PAPPAS, Stephanie. APA issues first-ever guidelines for practice with men and boys. In: <https://www.apa.org> [online]. 2019.

⁶⁶ ZIMBARDO, Philip and Nikita COULOMBOVÁ. *Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*, 2017, s. 21

⁶⁷ Tamtéž, s. 20

⁶⁸ YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis [online]. 2023.

Ve studii *Pew Research Center* z roku 2021 uvedlo používání Tik Toku 48 % dotazovaných mladých Američanů, Instagram pak používá 31 % respondentů.⁶⁹ Podobné oblíbenosti se Tik Tok mezi mladými těší i v České republice, kde jej k roku 2023 užívá 43 % procent mladých lidí.⁷⁰ Používání obou platformů zintenzivnila pandemie COVID-19, jak uvádí i respondenti výzkumu T. Navrátilové z roku 2021, z nichž většina „otevře TikTok několikrát za den, primárně při čekání na vyučovací hodinu, autobus a podobně,“ zatímco menšina „večer před spaním stráví na TikToku delší časový úsek, třeba hodinu.“⁷¹

Zimbardova obsáhlá analýza mužství v současném světě vyšla ještě před tím, než se mezi mladými stal Tik Tok a Instagram tak populární, jako je dnes, nicméně ohledně videoher Zimbardo už v roce 2015 upozorňuje na výsledky studií, jenž ukazují, že chlapci tráví hraním her až 13 hodin týdně oproti 5 hodinám, které hraním tráví dívky. S přibývajícím věkem se rozdíl mezi oběma pohlavími co do času stráveného u počítačových her ještě zvětšují a hrají-li v manželských párech oba partneři, pak v naprosté většině případů muž hraje častěji než žena. Muži bývají na hraní her také častěji závislí.⁷²

Větší míra závislosti vzniká u mužů a chlapců také na pornografii, kterou v rozhovoru zmiňuje Tzortzis, což potvrzuje i Zimbardo, jenž s odkazem na studii B. Betkowski⁷³ píše: „Každý třetí dospívající je dnes považován za ‚náruživého‘ konzumenta porna a dívá se na stránky tohoto typu častěji, než by sám dokázal spočítat.“⁷⁴ Konzumace pornografie s sebou

---

⁶⁹ AUXIER, Brookie and Monica ANDERSON. Social media use in 2021. In: *Pew Research Center* [online]. 7. 4. 2021 [cit. 08.07.2024]. Available at: <https://www.pewresearch.org/internet/2021/04/07/social-media-use-in-2021/>

⁷⁰ LAKATOŠOVÁ, Denisa. TikTok přestala používat necelá desetina Čechů, nejčastěji kvůli obavám o soukromí a bezpečnost. In: *NMS Market Research* [online]. 20. 4. 2023. Available at: <https://nms.global/cz/tiktok-prestala-pouzivat-necela-desetina-cechu-nejcasteji-kvuli-obavam-o-soukromi-a-bezpecnost/>

⁷¹ NAVRÁTILOVÁ, Tereza. *Vnímání platformy TikTok dětmi narozenými mezi léty 2003-2006*. 2021, bakalářská práce, Univerzita Karlova, s. 22-23

⁷² ZIMBARDO, Philip and Nikita COULOMBOVÁ. *Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*, 2017, s. 31-33

⁷³ BETKOWSKI, Bev and UNIVERSITY OF ALBERTA. Study finds teen boys most likely to access pornography | March 2, 2007. In: [cit. 09.07.2024]. Available at: <https://sites.ualberta.ca/~publicas/folio/44/13/09.html>

⁷⁴ ZIMBARDO, Philip and Nikita COULOMBOVÁ. *Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*, 2017, s. 38

však mladým mužům přináší problémy v celé škále životních aspektů, zejména v partnerských vztazích.

1.4.4 Socioekonomické proměnné

V rozhovoru *The State of Masculinity* Osman Umarji tvrdí, že dnešní ekonomické a sociální podmínky se výrazně liší od podmínek předchozích generací, což mladým mužům ztěžuje možnost vlastnit nebo si pronajmout bydlení kvůli vysokým životním nákladům. Tato finanční nestabilita ovlivňuje jejich schopnost uzavřít manželství, mít děti a žít samostatně. To zároveň s probíhajícím vytrácením se středních tříd znamená, že dnešní muži nemohou využívat stejných ekonomických výhod, jaké měli jejich rodiče a prarodiče. Navíc vzestup individualismu a izolovaných nukleárních rodin vytváří překážky pro rodiče, kteří se snaží sladit práci a výchovu dětí bez širších systémů sociální opory, které existovaly dříve.⁷⁵

Úbytek střední třídy a neblahé ekonomické podmínky dnešních mladých mužů, které se od dob jejich rodičů pouze zhoršují, potvrzuje ve své knize také Zimbardo, který situaci popisuje následovně: „Pro mnoho mladých mužů vypadá budoucnost dost bezútěšně a nedovedou si vlastně vůbec představit, jak si někdy budou moci dovolit oženit se, mít děti, pořídit si dům a žít jako člověk i poté, až odejdou do důchodu.“⁷⁶ Tuto komplikovanou situaci vysvětluje Zimbardo s odkazem na další výzkumníky mimo jiné kombinací přesouvání výroby do zahraničí s levnější pracovní silou a rostoucích nákladů na bydlení.⁷⁷

Reálný je také problém představovaný měnícím se společenským uspořádáním. V Česku například vícegenerační soužití deklarují pouze 4 procenta domácností a v zemích OECD jej podle šetření PISA uvádí pouze 19 procent patnáctiletých,⁷⁸ což potvrzuje Umarjiho tvrzení o stále větší izolovanosti nukleárních rodin, které s sebou pochopitelně nese více zodpovědností pro mladé rodiče.

---

⁷⁵ ZAOUUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023.

⁷⁶ ZIMBARDO, Philip and Nikita COULOMBOVÁ. Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím, 2017, s. 157

⁷⁷ Tamtéž, s. 155

⁷⁸ SOURALOVÁ, Adéla; ŽÁKOVÁ, Michaela. *Pod jednou střechou: Třigenerační soužití v české společnosti*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020, s.8

1.4.5 Absence otců a znehodnocení jejich role

Dalším problémem, který je jednou z příčin a zároveň projevů krize mužství, je absence otců a podceňování jejich role v rámci rodiny. Tématu se obsáhle věnují autoři *Yaqeenu* Tahir Khwaja a Mohammed Elshinawy ve svém článku *Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood*,⁷⁹ v němž citují studie společenskovedních výzkumníků, z nichž vyplývají četné problémy, jenž s sebou nepřítomnost otce v rodině přináší.

Zjištění například ve Spojených státech poukazují na výrazný pokles počtu domácností se dvěma rodiči, kde se od roku 2000 narodila mimo manželství třetina dětí.⁸⁰ Tento odklon od tradičního modelu rodiny má závažné důsledky: děti z rodin bez otce jsou více ohroženy užíváním drog a alkoholu, duševními chorobami, sebevraždami, špatnými výsledky ve vzdělávání a kriminálním chováním.⁸¹ Existuje u nich také dvakrát větší pravděpodobnost, že budou sexuálně zneužívány.⁸² Pozoruhodný je také fakt, že z rodin bez otců pochází až 80 % dospívajících v psychiatrických zařízeních.⁸³

I pokud jsou otcové v rodině přítomní, ve své roli se mnozí cítí nejistě. Jejich vnímání otcovské role, uvádějí Khwaja a Elshinawy, ovlivňuje také kulturní prostředí, například zobrazováním otců v médiích a popkultuře jako neschopných (jedním příkladem za všechny by mohl být například postava Homera Simpsona), což má vliv na sebepojetí mužů a jejich role ve společnosti.⁸⁴ Zimbardo tyto pochybnosti ohledně otcovské role potvrzuje, když píše,

---

⁷⁹ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

⁸⁰ PEW RESEARCH CENTER. The American family today. In: *Pew Research Center* [online]. 17. 12. 2015 [cit. 08.07.2024]. Available at: <https://www.pewresearch.org/social-trends/2015/12/17/1-the-american-family-today/>

⁸¹ The Consequences of Fatherlessness - National Center for Fathering. In: *National Center for Fathering* [online]. 24. 10. 2022 [cit. 08.07.2024]. Available at: <https://fathers.com/the-consequences-of-fatherlessness/>

⁸² Child sexual abuse victims and their treatment, by Beverly Gomes-Schwartz et al. | The Online Books Page. In: [cit. 08.07.2024]. Available at: <https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/book/lookupid?key=ha002587664>

⁸³ BLOCK, Jack, Jeannl H. BLOCK and Per F. GJERDE. Parental Functioning and the home Environment in Families of Divorce: Prospective and Concurrent analyses. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 1988, vol. 27, no. 2, pp. 207–213

⁸⁴ LAROSSA, Ralph et al. The Changing Culture of Fatherhood in Comic-Strip Families: A Six-Decade Analysis. *Journal of Marriage and the Family/Journal of Marriage and Family*. 2000, vol. 62, no. 2, pp. 375–387.

že „mnoho mladých mužů nemá zájem o dlouhodobé partnerské vztahy, sňatek, či otcovství, netouží ani stát se hlavou rodiny – částečně i proto, že značné procento z nich vyrůstalo v rodině, kde scházel otec, ať už emocionálně nebo fyzicky.“⁸⁵

1.4.6 Vliv politické polarizace

Je islám liberální nebo konzervativní?

V neposlední řadě vyzdvihuje Jonathan Brown jako problém, s nímž se mladí muži v současnosti musí vypořádat, silnou politicko-ideologickou polarizaci, respektive tzv. kulturní války na Západě.^{86,87}

Brown vychází z pozorování, že současná doba je politicky velmi polarizovaná a prostor pro umírněné, středové názory se pomalu vytrácí. V politice (hovoří převážně s ohledem na americký kontext) se tak (nejen) mladí muži rozhodují především mezi dvěma vyhraněnými póly – mezi konzervativním a liberálním – jejichž myšlenky a názory člověka neustále obklopují. Oba tábory se vyjadřují také k otázkám genderu, přičemž liberální ideologie, píše Brown, nepovažuje gender za příliš významný prvek organizace společnosti a rozdíly mezi oběma gendery jsou podle ní spíše minimální, a navíc sociálně podmíněné. Liberální ideologie tak nabourává koncept tradičních ženských a mužských rolí a představuje si společnost, v níž již označení jako „mužské“ a „ženské“ nemají žádný podstatný význam. Autor popisuje, že proti tomuto vnímání mužských a ženských rolí se staví do silné opozice konzervativci. Každý z těchto dvou táborů přitom předkládá i své vlastní ideály toho, jak by měl vypadat pravý muž, které Brown úmyslně parafrázuje následujícím způsobem:⁸⁸ Liberální ideál ztělesňuje muž, který zůstane doma na rodičovské dovolené a stará se o děti a pomocí speciálního přístroje je i kojí, zatímco sleduje *Gilmorova děvčata* a pláče. Je vlastně symbolem představy společnosti, v níž se stírají rozdíly mezi typicky mužskými a

---

⁸⁵ ZIMBARDO, Philip and Nikita COULOMBOVÁ. Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím, 2017, s. 18

⁸⁶ BROWN, Jonathan. An Open Letter to Muslim Men: The Sunnah Trumps Toxic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 23. 7. 2019.

⁸⁷ BROWN, Jonathan. Keeping Masculinity from Trending Toxic - Dr. Jonathan Brown | Reframing the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 13. 9. 2019.

⁸⁸ Tamtéž.

ženskými rolemi. Naproti tomu konzervativní vzor představuje tzv. „tradiční chlapák“ (*traditional male's male*) jak ho známe třeba z filmů Kevina Costnera.⁸⁹ Takový, který hraje baseball a zkrátka vždycky ví, „co a jak“.

Brown uvádí, že tento spor o roli mužů do sebe vtahuje mimo jiné také muslimy, a to jak ve Spojených státech, tak i v dalších západních zemích. Autor se na celou záležitost dívá z perspektivy mladých muslimských mužů, kteří před sebou vidí tyto dvě představy správného muže, liberální a konzervativní. Ta liberální jim, říká Brown, připadá šílená, protože úplně popírá biologické rozdíly mezi muži a ženami a oslavuje genderovou nekonformitu, například i u dospívajících. Autor říká, že muslimští muži tudíž zvažují druhou, konzervativní možnost, částečně také proto, že se domnívají, že je bližší jejich kulturnímu zázemí a hodnotám, které (i neopodstatněně) považují za islámské. Jenže, pokračuje autor, současné konzervativní myšlení je (nejen) v otázce mužské role vůči tomu liberálnímu v tak dramatické opozici, že muže tlačí do alternativně pravicové, toxické maskulinity, kdy od žen vyžadují naprostou poslušnost a „obsluhování muže a jeho přátel, zatímco u televize koukají na fotbal.“⁹⁰ To, zdůrazňuje Brown, je v přímém rozporu se vzorem Proroka. Toto stanovisko bude objasněno i v části 3.3.5 této práce.

Brown zde, dle mého úsudku, v souvislosti s inklinací některých muslimů ke konzervativním představám o mužství, které ji však vykládají „toxickým způsobem,“ naráží mimo jiné také na postoje příslušníků muslimské manosféry, o níž jsem psala v úvodní části práce. Ghumkhor a Mir uvažování této skupiny odůvodňují především opozicí vůči všemu, co v jejich očích představuje „morálně zkažený Západ.“ Autoři dále vysvětlují, že: “ (...) pokud je Západ moderní, tyto skupiny budou potvrzovat svou tradičnost, a právě tento vztah řídí všechny jejich odpovědi na otázku žen.“⁹¹

---

⁸⁹ Viz např. postava Johna Dunbara z filmu *Tanec s vlky*: DVDPREMIERYCZ. *Tanec s vlky (1990) - Trailer CZ* [online]. 2015 [cit. 30.06.2024]. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=W4nIXV-DWc4>

⁹⁰ Mimo to autor v přednášce *Keeping Masculinity from Trending Toxic* poznamenává, že další problematickou záležitostí spojenou s hlášením se k názorům amerických konzervativních skupin je z pohledu muslimů pochopitelně také silně islamofobní rétorika těchto skupin.

⁹¹ GHUMKHOR, Sahar and Hizer MIR. A “Crisis of Masculinity”? The West’s Cultural Wars in the Emerging Muslim Manosphere. *ReOrient*. 2022, vol. 7, no. 2. DOI: 10.13169/reorient.7.2.0135, s. 138

Pointou Brownovy přednášky je však to, že z hlediska muslima je potřeba odhlédnout od současných kategorií a nálepek jako je „liberální“ a „konzervativní“ a místo toho se soustředit na to, co je autenticky islámské. Autor pro své tvrzení uvádí zajímavý příklad: v islámu je zakázán pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví, tedy jde o přístup k tématu homosexuálních intimních vztahů, který by mnohé konzervativní skupiny pravděpodobně přijaly za svůj. Na druhou stranu však islámské myšlení, potažmo právo, např. rozeznává jako jednu z kategorií osob, v jejichž přítomnosti ženy nemusí nosit hidžáb, i tzv. muže, kteří „netouží po ženách“ (*ghajri ulil irba*, viz Korán 24:31), což je koncept, který by naopak za svůj pravděpodobně přijal liberální tábor. Muslim by tak podle Browna neměl zapomínat na to, že islám ze své podstaty není ani konzervativní ani liberální, tak jak těmto pojmům rozumí současné západní myšlení, do jehož striktně vymezených kategorií islámskou tradici jednoduše nelze zařadit, a ani obyčejný muslim by se proto neměl bezmezně hlásit ani k jednomu z těchto politických pólů.

Feminismus versus Red Pill

K podobnému závěru o následování vlastní, islámské cesty, která by stála mimo dva vyhraněné politické či myšlenkové póly, dochází také Hamza Tzortzis a Tom Facchine v rozhovoru *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity*,⁹² v němž autoři rozebírají spor feminismu a hnutí *Red Pill* o současnou společenskou roli mužů, k němuž staví do protikladu islámské stanovisko.

Tzortzis v rozhovoru poznamenává, že feminismus ani hnutí *Red Pill* není jedolitě a v obou myšlenkových proudech existuje značná názorová diverzita. Nicméně, je-li řeč o *Red Pill*, respektive o jeho muslimské podskupině *Alt-Wallah*, Tzortzis považuje za problematický především androcentrismus rétoriky tohoto hnutí, který nahrazuje teocentrismus, jenž by měl být vlastní islámu. Stoupenci *Alt-Wallah* tak podle něj v záležitostech jako je sexuální etika nebo chování k ženám nedoceňují roli Božího vedení a Tzortzis některé jejich myšlenky dokonce označuje za *kufir*, tedy to, co člověka vyřazuje z islámu jako nevěřícího.⁹³ Podle něj

---

⁹² YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity* | Imam Tom & Hamza Tzortzis [online]. 2023.

⁹³ Viz PAVLINCOVÁ, Helena. *Slovník Judaismus, křesťanství, islám*. Praha: Mladá Fronta, 1994, s. 416

se *Red Pill* v podstatě pouze vymezuje vůči feminismu, jehož myšlenky jsou naopak gynocentrické a v současnosti v porovnání s myšlenkami *Red Pill* společensky dominantní.

Ani feminismus však není bez chyb, upozorňuje Tzortzis, neboť operuje s konceptem patriarchátu (opět upozorňuje na historickou i současnou různorodost v rámci feminismu), jenž je pro toto hnutí klíčový. Patriarchát, uvádí Tzortzis, je ve feministickém myšlení chápán jako mocenská struktura, ve které jsou ženské zájmy nejen podřazené těm mužským, ale tato větší autorita mužů může vyústit jen a pouze v utlačování žen. V tom mu dává za pravdu i moderátor Tom Facchine, který zároveň dodává, že ve feministickém myšlení nemůže být „vláda mužů“ nikdy spravedlivá. Kdyby totiž mohla být spravedlivá, tak by existence patriarchátu nevadila, stačilo by, aby vládli dobří muži. S tím však podle něj feminismus bojuje a místo toho požaduje odstranění mužů z mocenských pozic a jejich nahrazení ženami nebo přinejmenším rovnoměrné zastoupení obou genderů v těchto pozicích.

Jak se však oba autoři shodují, islám nabízí alternativu k těmto dvěma pólům, neboť ve své podstatě není ani androcentrický, ani gynocentrický, nýbrž teocentrický – jeho myšlenkovým středobodem je Bůh, ne jedno ze dvou pohlaví. Islám tak podle autorů usiluje o nápravu a spásu mužů i žen a chrání zájmy obou, načež Tzortzis poznamenává, že jej překvapuje, že někteří muslimové přijali názory těchto ideologií za své, a přisuzuje to jejich nedostatečné znalosti islámského pohledu na svět. Zároveň v rozhovoru kritizuje to, že jen málo veřejně známých postav muslimské komunity využívá své platformy k prezentaci muslimské maskulinity takové, jak je chápána v islámské tradici, a místo toho pouze reaguje na jeden z těchto pólů. Zejména někteří muslimští muži se podle něj příliš ztotožnili s hnutím *Red Pill*, nad čímž se Tzortzis rozhořčuje s komentářem, že Prorok Muhammad takový nebyl, a kdyby byl dnes naživu, pak by mu příslušníci *Red Pill* pro jeho názory ještě nadávali.

1.4.7 Proč se současnými problémy mužů vůbec zabývat?

Tuto kapitolu o projevech krize mužství bych ráda uzavřela slovy Osmana Umarji, který v rozhovoru *The State of Masculinity* odpovídá na otázku, proč má cenu se současnými problémy mužů vůbec zabývat.⁹⁴ Autor říká, že společnost, ve které se mužům po mnoha

---

⁹⁴ ZAOUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023.

stránkách nedaří, je problematická pro všechny. Muži v takové společnosti jsou nejistí ohledně své identity a role, což má vliv na jejich duševní i fyzické zdraví, a mladé ženy, které se snaží najít partnera, pak naráží na problém nemožnosti najít muže, kterého by považovaly za vhodného. Autor tvrdí, že v minulosti existovalo jasnější chápání genderových rolí, které poskytovalo jednotlivcům životní orientaci a cíl, ač nemuselo vždy být dokonalé. Ale současná společenská nejistota ohledně jasného vytyčení mužské role vytváří pro společnost nové problémy.

Co se týče muslimské komunity, Umarji uvádí, že mladí muži v ní vždy rozuměli tomu, že pro ně existují specifické rituály a povinnosti, jako je například zabezpečení rodiny, a podle nich se v životě orientovali. Dnes však podle autora mnozí mladí muslimové žijící v západních společnostech svou roli chápou jako „nepopsaný list,“ protože rozdíly mezi muži a ženami se v západní kultuře začínají stále více stírat.

2 Pohlaví a gender v islámské tradici

V návaznosti na předchozí podkapitolu bych v této části práce ráda objasnila, jak autoři *Yaqeen Institute* prezentují stanovisko islámu v otázkách genderu, pohlaví a jejich významu pro lidskou společnost, respektive pro svět jako celek.

Nejprve se budu věnovat tomu, jak autoři prezentují proměnu v přístupu k těmto otázkám v arabské společnosti před a po příchodu islámu. Následně přiblížím koncept genderu a pohlaví tak, jak mu rozuměla islámská tradice, a sice s ohledem na Boží moudrost v uspořádání světa. Ve třetí podkapitole osvětlím, co podle autorů mužské a ženské pohlaví z islámské perspektivy spojuje a v závěrečné podkapitole naopak rozeberu jejich popisovaná specifika.

2.1 Proměna v přístupu k genderovým otázkám s příchodem islámu

2.1.1 Role mužů a žen v předislámské Arábii

V článku *“We used to have no regard for women”*: *Gender Equity & the Advent of Islam* několik autorů *Yaqeenu* uvádí, že v předislámské Arábii, která fungovala na principech kmenové sounáležitosti, často trpěli chudí a marginalizovaní lidé, kterým se nedostávalo podpory mocného kmene. Předislámská arabská společnost také výrazně upřednostňovala muže na úkor žen, jejichž postavení se, jako v každé jiné společnosti, samozřejmě mohlo lišit na základě jejich socioekonomického statusu. Některé mohly dosáhnout relativně velké nezávislosti (jako např. Chadídža, Prorokova manželka, která byla bohatou obchodnicí, nebo Hind bint Utbah, manželka vysoce postaveného Kurajšovce), ale většina žen, jež pocházela z nižších vrstev společnosti, v ní byla ponižována a utlačována.⁹⁵

Upřednostňování chlapců před dívkami kritizuje i následující koránský verš, který autoři citují a který popisuje předislámský zvyk pohřbívání čerstvě narozených holčiček zaživa:

Když však je někomu z nich oznámeno narození dcery, tu zachmuří se černě jeho tvář a je naplněn zlostí, skrývá se před lidmi pro hanbu toho, co bylo

---

⁹⁵ AL-DABBAGH, Maryam et al. “We used to have no regard for women”: Gender Equity & the Advent of Islam | *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 17. 7. 2019.

mu oznámeno, a neví, zda pro potupu svou si dítě ponechat má, či zakopat je do země. Což nejsou hnusná jejich rozhodnutí? – Korán 16:58-9⁹⁶

Narodil-li se však ženě chlapec, společnost ji chválila a oslavovala např. i v poezii, obzvláště pokud později ze syna vyrostl statný a odvážný bojovník.⁹⁷

Autoři článku dále uvádějí, že před příchodem islámu také neměl manžel žádné oficiální ekonomické ani jiné společenské závazky vůči svým ženám, které ani neměly možnost požádat o rozvod. To ženy často uvádělo do bezvýchodné situace bez jakýchkoli jistot a bez fyzického nebo citového zabezpečení, ze které nemohly uniknout. Manžel se však mohl se svými manželkami rozvádět podle libosti a oženit se s neomezeným počtem žen.

Další zvyklostí, jež autoři problematizují, je ta, že muži také mohli svým ženám poroučet a zacházet s nimi, jak se jim zlíbilo. Muž mohl dokonce svou ženu dočasně „vypůjčit“ jinému muži – třeba statečnému válečníkovi nebo slavnému básníkovi – aby jím byla oplodněna, a pak si ji vzít zpátky, když se u ní objevily známky těhotenství. Na její city se přitom nebral ohled. Ačkoli většina elit, jako například kmen Kurajšovců, k němuž patřil i Prorok Muhammad, považovala pohlavní styk mimo manželství za nečestný a zdržovala se ho, někteří členové elit nutili ženy k prostituci proti jejich vůli. Praktikovaly se také další despotické zvyky, jako byly nucené sňatky, vraždy ze cti a mrzačení ženských pohlavních orgánů. Autoři článku upozorňují na to, že tyto způsoby narušování lidské důstojnosti, které existovaly již před islámem a v některých kulturách přetrvávají dodnes, jsou však v přímém rozporu s učením, které přinesl islám, a jsou muslimy považovány za zvyky tzv. *džáhilíje*, předislámské doby „nevědomosti a barbarství.“⁹⁸

2.1.2 Proměna s příchodem islámu

Yahya Ibrahim ve svém článku *“Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity* uvádí, že s příchodem islámu byl Prorokem Muhammadem v jeho komunitě vybudován nový standard toho, co to znamená být mužem. Ibrahim píše: „Jeho soucit, síla a charakter byly

---

⁹⁶ Všechny citace českého překladu Koránu v této práci pocházejí z překladu Ivana Hrbka, viz např. HRBEK, Ivan. An-Nahl [16:58] - Tanzil Quran Navigator. In: *Tanzil* [online] [cit. 10.07.2024]. Available at: <https://tanzil.net/#16:58>

⁹⁷ AL-DABBAGH, Maryam et al. “We used to have no regard for women”: Gender Equity & the Advent of Islam | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 17. 7. 2019.

⁹⁸ Tamtéž.

majákem v temnotě panující *džáhilje* a udávaly směr duchovního očištění od předislámských způsobů a dogmat, které byly nespravedlivé a zkažené.⁹⁹ Změnu přístupu k postavení mužů a žen v arabské společnosti ilustruje autor například vyprávěním, ve kterém o sobě společník Proroka jménem Abú Dharr přiznal: „Jednou jsem se hádal s jedním mužem, a tak jsem urazil jeho matku. On si na mě stěžoval Prorokovi, který se mě pak zeptal: ‚Vyměňoval sis urážky s tím a tím?‘ Odpověděl jsem, že ano. A on řekl: ‚Urazil jsi jeho matku?‘ Odpověděl jsem, že ano. Prorok mi na to řekl: ‚Jsi člověk, v němž jsou stále zbytky *džáhilje*.“¹⁰⁰

I další autoři Yaqeenu¹⁰¹ poukazují na transformaci, kterou arabská společnost v otázce mužských a ženských rolí prošla s příchodem islámu, a to konkrétně s odkazem na výrok Umara ibn Al-Chattába,¹⁰² který řekl: „V *džáhilji* jsme si žen vůbec nevážili. Ale když přišel islám a Bůh o nich promluvil, uvědomili jsme si, že vůči nim máme povinnosti.“¹⁰³

Jak zdůrazňují autoři článku *Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood*,¹⁰⁴ (lze se domnívat, že tak pravděpodobně činí i v reakci na islamofobní diskurz o utlačování muslimských žen), islám ženám přiznával práva dlouhá staletí předtím, než ženy dosáhly podobného uznání v západních společnostech.¹⁰⁵ Jak muži, tak ženy v islámské civilizaci zastávali respektované a mocenské pozice, přičemž tradice zapojení žen do vedení společnosti a spravování veřejných záležitostí má počátky už v době za života Proroka Muhammada.¹⁰⁶ Muslimské ženy, píše autoři, se aktivně zapojovaly do života společnosti a

---

⁹⁹ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

¹⁰⁰ Zaznamenáno ve sbírkách Al-Bukháriho (č. 6050) a Muslima (č. 1661).

¹⁰¹ Např. AL-DABBAGH, Maryam et al. “We Used to Have No Regard for Women”: Gender Equity & the Advent of Islam | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]

¹⁰² Jeden z nejvýznamnějších společníků Proroka a druhý tzv. správně vedený chalífa, zemřel v roce 644 n.l.

¹⁰³ Sahih al-Bukhâri; Kitâb al-Madhâlim; Bâb al-Ghurfa wal-‘Ulya; Hadís 5505

¹⁰⁴ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

¹⁰⁵ S příchodem islámu získaly ženy už na počátku 7. století mj. právo odmítnout sňatek, požádat o rozvod nebo vlastnit osobní majetek, se kterým mohly zacházet podle svého uvážení.

¹⁰⁶ Autoři článku “We Used to Have No Regard for Women”: *Gender Equity & the Advent of Islam* také uvádějí, že Umar ibn Al-Chattáb během svého chalífátu jmenoval dvě ženy, Samru bint Nuhajk a Šífu bint

jejich názory byly v otázkách správy veřejných věcí ceněny, na rozdíl od mnoha západních společností, kde byla práva žen získána relativně nedávno.

V následující části bych ráda hlouběji prozkoumala, jak akademici *Yaqeen Institute* pojmají samotné základy této proměny v přístupu k mužství a ženství, kterou islám přinesl a která sehrává svou roli v životech muslimů dodnes. Za tímto účelem bude nezbytné si nejprve přiblížit, jak autoři *Yaqeen* vykládají přístup islámské tradice ke konceptu genderu, respektive pohlaví.

2.2 Pohlaví a gender jako kosmologické principy

Islámské myšlení (podobně jako mnohé další myšlenkové tradice) nezná koncept genderu jako souboru norem chování specifických pro mužské či ženské pohlaví, který je vykonstruovaný sociální konvencí, a tudíž oddělený od biologické reality. V islámské tradici se totiž role mužů a žen ve společnosti přímo odvíjí od pohlaví jedince,¹⁰⁷ a to na základě islámských právních norem vyvěrajících primárně z Koránu a sunny Proroka. Islámská tradice však debatě o genderu a pohlaví nabízí mnohem víc než diskuzi o fyziologii jedinců a od ní odvozeného očekávaného chování.

Ve svém článku Faatimah Knight,¹⁰⁸ upozorňuje na to, že islámské myšlení (a další náboženské a filozofické tradice) se při promýšlení konceptu genderu zdaleka neomezovalo pouze na diskusi o společenských rolích mužů a žen nebo o lidském těle a jeho funkcích, ale rozumělo tomuto konceptu jako principu reflektujícímu uspořádání celého vesmíru. To autorka ilustruje i odkazem na spis Abdala Hakíma Murada¹⁰⁹ s názvem *Islam, Irigaray and the retrieval of Gender*, v němž autor píše: „Co se týče genderu, islám nabízí potvrzující

Abdulláh, aby plnily roli „ministryň financí a obchodu“. Jejich úkolem bylo kontrolovat trhy, aby se zajistilo dodržování poctivých obchodních praktik a správného islámského chování.

¹⁰⁷ Jonathan Brown v této souvislosti píše: „V islámu se gender neurčuje subjektivně, ale objektivně podle fyziologie. Dokonce i ti muslimští učenci, kteří připouštějí, že lidé mohou trpět genderovou dysforií, povolují lékařské zákroky ke změně pohlaví pouze za předpokladu, že lze prokázat jasné důkazy o psychickém stavu jedince.“ Viz BROWN, Jonathan. An Open Letter to Muslim Men: The Sunnah Trumps Toxic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online].

¹⁰⁸ KNIGHT, Faatimah. “And We Created You in Pairs”: Islam and the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 12. 7. 2019.

¹⁰⁹ Abdal Hakím Murad, vlastním jménem Timothy J. Winter (nar.1960), je britský konvertita k islámu a zakladatel a děkan Cambridge Muslim College.

narativ, který gender považuje za součást toho, co činí člověka duchovně celistvým a živě spojeným s celým vesmírem.¹¹⁰

Autorka uvádí, že muslimští učenci napříč stoletími při podobných úvahách nad rolí genderu a pohlaví v uspořádání světa vycházeli z koránského verše, ve kterém Bůh říká:

A každou věc jsme v párech stvořili - snad si to připomenete! – Korán 51:49

Tato výzva k připomenutí je podle Faatimy Knight ve své podstatě výzvou ke kontemplaci nad tím, že veškeré Boží stvoření je utvořeno ze dvou protějšků, tedy i včetně lidí – mužů a žen – přičemž se tato kontempace z podstaty slova nesmí omezovat pouze na to, co je na povrchu, respektive na okem viditelné rozdíly mezi oběma pohlavími. Místo toho je podle autorky potřeba promýšlet význam stvoření lidstva v mužských a ženských protějšcích v hlubších souvislostech, jak své publikum ostatně nabádá i další koránský verš, který naproti dualitě mužství a ženství staví dualitu noci a dne, jakožto dalšího příkladu páru Božího stvoření, které se vzájemně doplňuje:

Při noci, když temnem zahaluje, při dni, když v slávě se objevuje, při tom, jenž stvořil mužské i ženské pohlaví, rozdílné je věru vaše snažení! – Korán 92:1-4

V následujících dvou podkapitolách bych se tudíž ráda věnovala nejprve otázce toho, co mají z islámské perspektivy obě pohlaví společné, a následně otázce jejich specifík.

2.3 Vždyť jeden k druhému patříte – společné vlastnosti mužů a žen

Pro osvětlení toho, co obě pohlaví spojuje, lze v islámské tradici čerpat již se samotného příběhu o stvoření člověka, protože jde zároveň o příběh prvního muže a první ženy, od nichž se také odvozuje původ a duchovní podstata všech mužů a žen na celém světě.

Lidé, bojte se Pána svého, jenž stvořil vás z bytosti jediné a stvořil z ní manželku její a rozmnožil je oba v množství velké mužů i žen. – Korán 4:1

Faatimah Knight tvrdí, že koránský příběh o stvoření lidstva je pro vzhled do problematiky pohlaví a jeho významu klíčový. Před stvořením Evy (arabský ekvivalent jejího jména zní *Hawá*) bychom Adama mohli popsat jako „pouze“ člověka, nikoliv muže, protože mužnost

---

¹¹⁰ MURAD, Abdal Hakim. Islam, Irigaray, and the retrieval of gender. In: . 1999. Available at: <http://www.masud.co.uk/ISLAM/ahm/gender.htm>

není možné chápat bez ženskosti, která zatím nebyla stvořena. Příběh o stvoření tak podle autorky ilustruje vývoj od jednoty (existuje pouze Adam) přes dualitu (Adam a Eva) k mnohosti (jejich potomstvo), což je specifikem lidského druhu. Na rozdíl od zvířat totiž byli Adam a Eva stvořeni z jedné duše a tento svůj původ si navíc skrze Boží zjevení uvědomují a sdílí spolu toto vědomí společného počátku.

Autorka dále poznamenává, že ačkoli je islámský příběh o tom, co se po stvoření Adama a Evy odehrálo v rajske zahradě, v zásadě podobný příběhu ze starozákonní knihy Genesis, jeden zásadní rozdíl spočívá v tom, že Korán Evu nezobrazuje jako pokušitelku, která podlehne našeptávání Satana a svede tak sebe i Adama na scestí. Satan totiž k tomu, aby snědli zakázané ovoce, zláká oba, Adama i Evu. Autorka upozorňuje i na to, že z lingvistického hlediska jsou v tomto koránském příběhu také záměrně použity duální gramatické prostředky, a je tak zdůrazněno, že oba jsou za svůj přestupek odpovědní stejnou měrou.¹¹¹ Když však požádají o Boží milosrdenství, je rovněž odpuštěno oběma, což dokládá, že muži a ženy mají v islámské tradici stejnou zodpovědnost za své činy a také stejný potenciál růst ve své víře, pokud se obrátí na svého Stvořitele.¹¹²

Autoři *Yaqeenu* také uvádějí v nespočtu svých publikací a rozhovorů,¹¹³ že Bůh v Koránu kromě příběhu Adama a Evy zdůrazňuje společné charakteristiky mužů a žen na mnoha dalších místech, a to mimo jiné v následujících ohledech.

Zaprvé, obě pohlaví jsou si navzájem spojenci, jež jsou stejnou měrou schopni konat skutky, které jsou bohublé, a šířit ve společnosti dobro:

Věřící muži a věřící ženy jsou si vzájemně přáteli a přikazují vhodné a zakazují zavrženíhodné, dodržují modlitbu, dávají almužnu a jsou

---

¹¹¹ „A ty, Adame, obývej s manželkou svou ráj! Jezte, z čeho se vám zachce, ale nepřibližujte se k tomuto stromu, abyste se nestali nespravedlivými!“ Však satan jim oběma našeptal, aby odhalili to, co dosud před nimi bylo skryto z nahoty jejich, a řekl: "Pán váš zakázal vám tento strom jen proto, abyste se nestali anděly či nesmrtelnými!" (...) viz Korán 7:19-25

¹¹² AL-DABBAGH, Maryam et al. "We used to have no regard for women": Gender Equity & the Advent of Islam | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 17. 7. 2019.

¹¹³ Např. KANDIL, Youssra, Omar SULEIMAN and Abdullah ODURO. Juz' 5: Ust. Youssra Kandil | Gender Roles & Upholding Justice; AL-DABBAGH, Maryam et al. "We used to have no regard for women"; BROWN, Jonathan. Do the Qur'an and Sunnah Speak More Often to Men than Women?

poslušní vůči Bohu a Jeho poslu. Nad těmi se Bůh věru slituje, neboť Bůh mocný je i moudrý. – Korán 9:71

Zadruhé, za jejich skutky (a úmysly, *nijah*) náleží mužům i ženám stejná odměna:

A Pán jejich je vyslyšel: "Nedopustím věru, aby se ztratil skutek jediný, který kdokoliv z vás učiní, ať je to muž či žena, vždyť jeden k druhému patříte. – Korán 3:195

A zatřetí, jak muži, tak i ženy mají za své činy stejné právo na tu největší odměnu, kterou je Boží spása v příštím životě, jak zdůrazňují následující verše:

Kdokoliv zbožné skutky koná, ať muž či žena, a je věřící, toho vzkřísíme k životu překrásnému a věru je odměníme odměnou podle toho nejlepšího, co učinili. – Korán 16:97

Bůh přislíbil věřícím mužům a věřícím ženám zahrady, pod nimiž řeky tekou, v nichž nesmrtelní budou dlít, a přislíbil jim příbytky rozkošné v zahradách Edenu. Však zalíbení Boží bude odměnou největší, a to úspěch bude nesmírný. – Korán 9:72

2.3.1 Islámské právní předpisy platí pro obě pohlaví, pokud není uvedeno jinak

Dalším prvkem, jenž pojí zástupce obou pohlaví, se týká právních otázek. To podle Al-Dabbagh a dalších dokládá situace, kdy byl na dotaz Prorokovy manželky Umm Salámy, zda budou ženy v Koránu zmíněny stejně jako muži, zjeven následující verš, který zdůrazňuje princip rovnoměrné Boží pozornosti vůči oběma pohlavím:¹¹⁴

Muslimové a muslimky, věřící muži a věřící ženy, poslušní a poslušné, pravdomluvní a pravdomluvné, trpěliví a trpělivé, pokorní a pokorné, dárci a dárkyně almužny, postící se muži a postící se ženy, cudní a cudné, muži a ženy hojně Boha vzpomínající - těm všem Bůh věru připravil odpuštění i odměnu nesmírnou. – Korán 33:35

---

¹¹⁴ AL-DABBAGH, Maryam et al. "We used to have no regard for women": Gender Equity & the Advent of Islam | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 17. 7. 2019.

V této souvislosti Jonathan Brown¹¹⁵ cituje málikovského tuniského učence Muḥammada Ṭáhira Ibn ‘Ášura,¹¹⁶ který o verši, který přišel jako odpověď na otázku Umm Salámy, napsal, že tento verš ilustruje zásadní předpoklad islámského práva, a sice že „islámská právní nařízení zahrnují jak muže, tak ženy, s výjimkou toho, co je určeno jako vztahující se pouze na jedno z pohlaví.“¹¹⁷

Brown dále uvádí,¹¹⁸ že jedním z prvních učenců, kteří formulovali podobné zásadní principy islámského práva, byl i známý šáfiovský právník a teolog jménem Al-Chattábí, který žil v desátém století našeho letopočtu a který předpoklad stejné platnosti právních zásad pro muže i ženy odvozoval také od následujícího výroku samotného Proroka. Když Prorok jednou svým společníkům vysvětloval pravidlo o rituálním očištění po sexuálním vyvrcholení, Umm Sulajm se jej zeptala, zda se toto pravidlo vztahuje i na ženy. Prorok to potvrdil slovy: „Ženy jsou protějšky (*šaqá’iq*) mužů.“ Al-Chattábí Prorokova slova interpretoval tak, že právní nařízení zjevené pro jedno pohlaví platí i pro druhé, pokud neexistuje konkrétní důkaz (*adillah*), který by naznačoval něco jiného. Ke stejnému závěru, uvádí Brown, došli například i Ibn Al-Qajjim,¹¹⁹ Ibn Ḥádžar¹²⁰ nebo právník Abú Bakr ibn Al-Arabí,¹²¹ který napsal, že „stvořená podstata mužů a žen je jedna, a tudíž i islámské právo vztahující se k nim, je stejné.“

---

¹¹⁵ BROWN, Jonathan. Do the Qur’an and Sunnah Speak More Often to Men than Women? | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 20. 11. 2020. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/do-the-quran-and-sunnah-speak-more-often-to-men-than-women>

¹¹⁶ Jak píše autor, Ibn ‘Ášúr (zemřel v r. 1973) byl velikánem mezi učenci, který se zabýval osmanskou érou i francouzským kolonialismem, předmoderní i moderní dobou. Někdy bývá označován za posledního „tradičního“ učence tafsíru, tzn. exegeze Koránu.

¹¹⁷ Ibn ‘Ášúr, *al-Taḥrír wa-al-tanwír*, 30. svazek. (Tunis: al-Dár al-Túnisíjah lil-Našr 1984), 22:20.

¹¹⁸ BROWN, Jonathan. Do the Qur’an and Sunnah Speak More Often to Men than Women? | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 20. 11. 2020.

¹¹⁹ Sunnitský teolog a právník, zemřel v roce 1292 n.l.

¹²⁰ Sunnitský teolog a právník původem z dnešního Egypta, zemřel v roce 1449 n.l.

¹²¹ Žil na přelomu jedenáctého a dvanáctého století našeho letopočtu, byl představitelem málikovské právní školy.

2.3.2 Arabská gramatika

Kromě metodologie právního výkladu je zahrnování mužského i ženského rodu či pohlaví do jedné instance vlastní také arabské gramatice.¹²² Na tuto vlastnost arabštiny, píše Brown,¹²³ upozorňoval už jeden z prvních známých perských jazykovědců zabývajících se arabskou gramatikou jménem Síbawajh.¹²⁴ Také Yahya Ibrahim vyzdvihuje fakt, že mnoho veršů Koránu oslovuje muže a ženy zároveň pomocí výrazů jako „člověk“ (*insán*) nebo „lidé“ (*nás*). A ačkoli je slovo *insán* v arabštině gramaticky mužského rodu a často se překládá jako „(ten) člověk“ (v angličtině pak „man“) nebo „lidstvo“, jak *insán*, tak *nás* jsou v arabském originále z hlediska významu neutrální, co se týče rodu a pohlaví, a vztahují se tedy jak na ženy, tak na muže.¹²⁵

Brown také dále vysvětluje, že slova v ženském rodě bývají v arabštině často nahrazena svými mužskými protějšky, protože ženské varianty podstatných jmen a sloves jsou v arabštině často delší a v poezii (na níž si starověká a středověká arabská kultura silně zakládala) působí těžkopádněji.

A podobně jako v češtině (a dalších indoevropských jazycích), i v arabštině může zájmeno *hum* (oni) označovat jak skupinu mužů, tak rodově smíšenou skupinu, zatímco zájmeno *hunna* (ony) může označovat pouze skupinu žen nebo zástupců ženského rodu. Stejně jako Ibrahim, i Brown tedy upozorňuje na to, že obsahuje-li hadís nebo verš Koránu zájmeno „ten“ nebo slovo „člověk“ a neexistuje-li konkrétní důkaz dosvědčující opak, pak by tento hadís či verš neměl být chápán jako směřovaný výlučně mužům, neboť jde pouze o učenci všeobecně uznávanou vlastnost arabského jazyka, která pramení z praktičnosti.¹²⁶

Ibrahim celou problematiku uzavírá tím, že se podle něj jedná o poměrně důležité objasnění pro ty, kteří mají ke Koránu přístup pouze v anglickém (a potažmo také českém) překladu,

---

¹²² Viz poznámka pod čarou č. 41.

¹²³ BROWN, Jonathan. Do the Qur'an and Sunnah Speak More Often to Men than Women? | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 20. 11. 2020.

¹²⁴ Žil a zemřel v dnešním Íránu v osmém století našeho letopočtu.

¹²⁵ IBRAHIM, Yahya. "Be a Man!" Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

¹²⁶ BROWN, Jonathan. Do the Qur'an and Sunnah Speak More Often to Men than Women? | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 20. 11. 2020.

který může vyznít velmi androcentricky, což však neodráží realitu arabského originálu, který často oslovuje jak ženy, tak muže, a pokud hovoří pouze k jednomu pohlaví, je to čtenáři jasné.

2.4 Vždyť pohlaví mužské není jako ženské

V této podkapitole bych ráda objasnila, jaký význam přikládá islámská tradice rozdílné podstatě obou pohlaví pohledem autorů z *Yaqeen Institute*. Pro vyjádření přístupu ke vztahu mezi muži a ženami, který sice uznává jejich společné charakteristiky, ale zároveň klade důraz i na jejich specifika, bývá autory často citován následující verš z kapitoly Rod Imránův, který pojednává o Haně (*Hinnáh*) čekající své vytoužené dítě, Marii (*Marjam*):

A když to přivedla na svět, zvolala: "Pane můj, přivedla jsem na svět dceru" - a Bůh dobře věděl, co přivedla na svět, vždyť pohlaví mužské není jako ženské - "a nazvala jsem ji Marií. A svěřuji ji i potomstvo její do ochrany Tvé před satanem prokletým." – Korán 3:36

Tento verš podtrhuje odlišnou podstatu mužů a žen, jež má každá svůj význam, mimo jiné také pro jejich porozumění sobě samým, jak uvádí Faatimah Knight. Ve svém článku upozorňuje, že to, jakým způsobem věřící chápou svůj gender a pohlaví, je v ohledu porozumění sobě samému nesmírně důležité. Khwaja a Elshinawy v tomto ohledu zdůrazňují význam Božího vedení, které věřícím pomáhá jejich roli uchopit. Naproti tomu moderní sekulární myšlení v této záležitosti podle autorů často upřednostňuje lidský intelekt, který je však omezen vlastními předsudky, které brání objektivnímu posouzení celé problematiky. Spravedlivé a nezaujaté hodnocení může poskytnout pouze Bůh. Autoři dále poznamenávají, že v debatě o genderu nezaujatost nelze dosáhnout, protože soudci jsou samotné strany sporu. Následkem toho je kritika genderových rolí zpravidla namířená proti druhému genderu, nikoliv proti tomu vlastnímu. Autoři uvádí příklad z muslimské komunity: ženy si stěžují na imperativ větší laskavosti vůči matce než otcí,¹²⁷ a muži si málokdy stěžují na větší autoritu danou manželům.¹²⁸

---

¹²⁷ Elshinawy odkazuje na známý hadís, v němž se Abú Hurajra, jeden ze společníků, zeptal Proroka, kdo si nejvíce zaslouží jeho péči. Prorok mu třikrát odpověděl: „Tvoje matka.“ a až napočtvrté odpověděl: „Tvůj otec.“ Viz SÁŇKA, Vladimír, ed. *Sunna: O chování Proroka*. Islámská nadace v Praze, 2006, s. 66

¹²⁸ Viz oddíl 3.4.1 této práce a Korán 4:34.

Navzdory názorům některých současných teoretiků, kteří tvrdí, že jediné odmítnutím kategorií jako je „ženství“ a mužství“ můžeme dojít opravdové svobody a poznání sebe sama, Faatimah Knight ve svém článku tvrdí opak.¹²⁹ Odkazuje přitom opět na Murada,¹³⁰ který říká, že k tomu, abychom jako lidé dosáhli svého plného potenciálu není potřeba vzdát se genderu ve prospěch jakési androgynie, protože absolutní svoboda v islámském myšlení náleží jediné Bohu, který sám není androgynní. Murad vysvětluje, že Bůh naopak stvořil pohlaví jakožto princip, aby lidem pomohl přemýšlet o Bohu, který stojí mimo tento princip.¹³¹ Rozdíly mezi pohlavími tudíž nejsou pro lidstvo překážkou, ale nástrojem k poznání Boha. Autorka proto píše, že naše pohlaví (respektive gender), stejně jako naše těla, slouží jako prostředky, které nám pomáhají naplnit náš konečný cíl, kterým je uctívání Boha (tzv. *ibáda*).

Stejnou myšlenku vyjadřuje v podcastu *DoubleTake* také Osman Umarji, když upozorňuje na význam jistého vymezení společenských rolí pro obě pohlaví, jak činí islámská tradice. Podle ní totiž člověk nemůže plnit svou roli služebníka Božího (*ibádulláh*), pokud nepřijme a nebude jednat v souladu se svou mužskou či ženskou identitou.¹³²

Pro porozumění naší roli na tomto světě je proto potřeba pracovat s rozdílností obou pohlaví, která však v současném myšlení bývá podceňována, píše Faatimah Knight. Autorka také tvrdí, že moderní myšlení často vyhodnocuje rozdíly mezi lidmi (a pohlavími) jako bezvýznamné a má tendenci ignorovat aspekty identity druhého člověka, které jsou odlišné či specifické, aby se vyhnulo konfrontaci s vlastními stereotypy spojenými s těmito specifiky druhého. Tento redukcionistický přístup ke světu, a tedy i k otázce mužství a ženství vede

---

¹²⁹ KNIGHT, Faatimah. “And We Created You in Pairs”: Islam and the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 12. 7. 2019.

¹³⁰ MURAD, Abdal Hakim. Islam, Irigaray, and the retrieval of gender. 1999.

¹³¹ Překladatelé obecně považují ve vztahu k Bohu zájmeno „On“ za nejlepší překlad pro arabské *huwa*, které se používá v Koránu a gramaticky vyjadřuje mužský rod. To však neznamená, že Bůh je mužského pohlaví nebo podobný muži. V arabštině jsou totiž všechna podstatná jména pouze rodu mužského nebo ženského (i když se např. jedná o neživé předměty). Mužský rod je v arabštině také tzv. „výchozím rodem.“ a proto se používá i pro třetí osobu jednotného čísla a (v češtině bychom řekli) středního rodu, tedy i pro označení Boha, jenž nemá pohlaví. Více k problematice viz: ELSHINAWY, Mohammad. Why is Allah Referred to as “He” in the Qur’an? | Blog | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/post/why-is-allah-referred-to-as-he-in-the-quran>

¹³² ZAOUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023.

podle autorky k tomu, že někteří předstírají, že rozdíly nevidí, a na tomto základě se pak navíc prohlašují za morálně nadřazené. Islám však odlišnost obou pohlaví uznává, oceňuje a podle autorky nabízí současnému myšlení cenné perspektivy k promýšlení tohoto problému, protože se vrací k vtělené podstatě genderu a vybízí k nahlížení této otázky, které jde za pouhý povrch.

Kritiku podobného přístupu k rozdílnosti mužů a žen, který místo uznání a ocenění rozdílů tyto specifika raději potlačuje, najdeme i v článku Khwaji a Elshinawyho.¹³³ Podle autorů se moderním společnostem kvůli předpokladu, že obě pohlaví jsou v zásadě stejná, často nedaří zaručit rovné postavení mužů a žen. Místo toho v důsledku tohoto předpokladu dochází k jejich škodlivému srovnávání a v konečném důsledku pak k poměrování hodnoty žen měřítkem úspěchů mužů, nikoli měřítkem nejlepší možné verze žen samotných, čímž se znehodnocuje jedinečný přínos žen pro společnost.¹³⁴ Pro dosažení harmonie ve společnosti je však podle autorů z pohledu islámské tradice potřeba unikátního přínosu jak žen, tak mužů, neboť se navzájem doplňují:

(...) vždyť jeden k druhému patříte. – Korán 3:195

2.4.1 Rozdílní, ale doplňující se

Tuto komplementaritu a vzájemnost podtrhuje i verš ze súry Komnaty, ve kterém stojí:

Lidé, věru jsme vás stvořili z muže a ženy a učinili jsme z vás národy a kmeny, abyste se vzájemně poznali. Avšak nejvznešenější z vás před Bohem je ten, kdo je nejbohabojnější - a Bůh je vševědoucí a dobře zpravený. – Korán 49:13

---

¹³³ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

¹³⁴ Autoři k této otázce zároveň dodávají, že současné materialistické myšlení často znehodnocuje tradiční role, jako je mateřství, a považují je za méně významné, protože nepřispívají k ekonomickému růstu společnosti. Tato dehonestace pak přispívá k vyšší míře depresí u žen, snažících se skloubit pracovní a rodinné povinnosti. Islám tomu čelí stvrzením toho, že hodnota člověka není spojena s materiálními úspěchy, ale s jeho lidskostí a oddaností Bohu.

Poodbně i v rozhovoru s názvem *Gender Roles & Upholding Justice* vyzývá Youssra Kandil posluchače, aby si nezáviděli role, které Bůh přidělil příslušníkům opačného pohlaví.¹³⁵ Místo toho by měli ctít a přijímat role, které byly přiděleny jim, a uvědomovat si jejich význam pro celistvost společnosti. Autorka zdůrazňuje, že obě role jsou životně důležité, Bohem určené a zaslouží si úctu a naplnění, jak věřící upozorňuje i verš z kapitoly Ženy:

*Nehovejte touhu po tom, čím Bůh vyznamenal některé z vás před jinými!
Mužům dostane se části z toho, co si vysloužili, a ženám se také dostane
části z toho, co si vysloužily. A prostě Boha o část přízně Jeho, vždyť Bůh
zná dobře všechny věci. – Korán 4:32*

Youssra Kandil proto upozorňuje, že je třeba rozlišovat mezi kulturními vlivy, které od mužů a žen očekávají stejné výkony, a tím, co říká islámské učení, a znovu zdůrazňuje, že muži a ženy jsou stvořeni k tomu, aby se doplňovali, nikoli aby spolu soupeřili. Každé pohlaví má jedinečnou, posvátnou roli stanovenou Bohem a ani jedno z nich nemůže plně naplnit roli toho druhého.¹³⁶

---

¹³⁵ KANDIL, Youssra, Omar SULEIMAN and Abdullah ODURO. Juz' 5: Ust. Youssra Kandil | Gender Roles & Upholding Justice | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 26. 3. 2023

¹³⁶ KANDIL, Youssra, Omar SULEIMAN and Abdullah ODURO. Juz' 5: Ust. Youssra Kandil | Gender Roles & Upholding Justice | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 26. 3. 2023.

3 Maskulinita v islámské tradici

Tuto kapitolu bych ráda věnovala stěžejní části práce, a sice specificky mužské roli, jejímu vymezení a významu, tak jak je pojmají autoři *Yaqeen Institute*. Konkrétně se pokusím zodpovědět, jakou roli v otázce mužství hraje biologie nebo naopak povahové vlastnosti muže, jak významné je pro mužskou roli následování vzoru Proroka Muhammada a jeho charakteristik a v neposlední řadě jaké implikace s sebou nese úloha mužů jakožto ochránců (*qawwámún*), jak je označuje Korán 4:34.

3.1 Biologie versus charakter

Islámská tradice pracuje v otázce mužství se dvěma významnými rozlišeními. Zaprvé jde o rozlišení mezi chlapcem a dospělým mužem, tedy o otázku fyziologické a kognitivní vyspělosti jedince s mužskými pohlavními znaky. Zadruhé pak jde o rozlišení mezi dospělým mužem, který pouze dosáhl určitých biologických měřítek, a tzv. opravdovým mužem, který ve svém myšlení a jednání naplňuje jisté charakteristiky. Podívejme se nejprve na první z těchto rozlišení.

Pro odpověď na otázku, zda se jedná o chlapce či dospělého muže, z čistě právně-vědeckého hlediska islám rozlišuje mezi zralostí biologicko-fyzickou (arabsky *bulúgh*) a mezi zralostí v uvažování, které se nemusí vždy dostavit současně a které na jedince kladou různé povinnosti a udělují mu různá práva. Pro určité události, jako je například uzavírání smluv, je vyžadována jistá úroveň rozumové vyspělosti, kdy je člověk schopen zvažovat následky svého jednání a vytvořit si zralý úsudek. To se většinou předpokládá v období dosažení pohlavní zralosti, která však může rozumové vyspělosti také předcházet.¹³⁷ Chlapci jsou podle většiny islámských právních škol za pohlavně zralé považováni při naplnění alespoň jednoho z následujících znaků: začátku růstu ochlupení na intimních partiích, první ejakulace nebo dosažení patnáctého roku věku.¹³⁸

Několik akademiků *Yaqeenu* se však s odkazem na tradiční sunnitské učence shoduje, že v islámské tradici existuje také rozlišení mezi dospělým mužem, který naplňuje pouze

---

¹³⁷ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské. Praha: Leges, 2013, s. 59-60

¹³⁸ Tamtéž, s. 103-104

biologické znaky mužství, a pravým mužem, kterým se jím stane v průběhu života.¹³⁹ Tím, co od sebe tyto muže dělí, je jejich charakter, morální zásady a přístup, s jakým jednají s ostatními, a obzvláště pak s těmi, které jim bylo Bohem uloženo za povinnost opečovávat a ochraňovat.

Přerod muslimského chlapce v opravdového muže (z psychologického hlediska bychom mluvili o sekundární genderové socializaci), co se týče jeho charakteru, mají zajišťovat mimo jiné určitá pravidla a rituály uvnitř islámu.

3.1.1 Začlenění a přechodové rituály

V jednom z dílů podcastu *Dogma Disrupted* uvádí imám Tom Facchine, že ačkoliv jsou určité záležitosti a rituály, které jsou pouze mezi jednotlivci a Bohem, jedním ze zásadních principů islámu je stát se součástí komunity a udržovat vztahy s ostatními muslimy. I z hlediska socializace tudíž islámské rituály podporují chlapce v tom, aby byli začlenění do společnosti dospělých mužů, od kterých by mohli čerpat vědomosti a osvojovat si vzorce chování. Například všechny modlitby, oslavy svátků, pohřby i svatby probíhají ve shromáždění, kde je člověk obklopen muslimy všech věkových kategorií. To je podle autora významné nejen pro genderovou socializaci chlapců, ale také jako zdroj kompenzace v případě, že chlapec z nejrůznějších důvodů nenachází vzor chování muslimského muže ve své rodině,¹⁴⁰ což souvisí s problémem, o kterém jsem se zmiňovala v části 1.4.5 této práce.

S tím souvisí i téma tzv. přechodových rituálů v rámci muslimské komunity, jejichž význam ve své přednášce o výchově mladých muslimů zdůrazňuje viceprezident *Yaqeenu*, doktor Altaf Husain.¹⁴¹ Ačkoliv podle něj byly podobné rituály, při kterých dochází k veřejnému začlenění dětí a náctiletých do komunity, nějakou dobu na ústupu, nyní se začínají opět objevovat. V některých jihoasijských muslimských kulturách se například pořádají oslavy spojené s milníky, jako je začátek čtení Koránu (tzv. *bismillah*), dokončení memorování

---

¹³⁹ Viz Ibrahim, Tzortzis nebo Umarji.

¹⁴⁰ FACCHINE, Tom and Wahid JENSEN. Living with Same-Sex Attraction as a Muslim | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 3. 7. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/living-with-same-sex-attraction-as-a-muslim-dogma-disrupted-podcast>

¹⁴¹ HUSAIN, Altaf. Navigating Adolescence - Dr. Altaf Husain | Reframing the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 12. 9. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/lecture/navigating-adolescence-dr-alfat-husain>

Koránu (zvané *amín*) a dosažení dalších náboženských milníků, jako je modlitba, začátek nošení hidžábu u dívek a růst vousů u chlapců. Podle Husaina jsou podobné oslavy či obřady důležité, protože mladým lidem pomáhají navázat hlubší vztah se svým náboženstvím a zažít pocit podpory od svého okolí, což je zejména v kontextu, kdy může být jejich náboženství napadáno (viz část 1.3.3 této práce), přínosné pro ukotvení jejich identity jakožto mladých muslimů.

3.1.2 Pravý muž

Jak bylo uvedeno výše, islámská tradice rozlišuje mezi dospělým mužem, který naplňuje pouze biologické znaky mužství, a tzv. pravým mužem, přičemž dělítkem mezi nimi je jejich morální charakter.

Yahya Ibrahim v tomto ohledu cituje Al-Fudajla ibn Ijáda,¹⁴² který napsal: „Má-li někdo nedostatky ve svém charakteru, má nedostatky také ve svém náboženství, ve své reputaci i ve své mužnosti.“¹⁴³ Z toho vyplývá, že již raní islámští učenci považovali správný charakter za základní podmínku pro to, aby se muslim mohl považovat za pravého muže.

To je umocněno také tím, píše Ibrahim, že jsou-li v Koránu použita slova *radžul* (muž) nebo *ridžál* (muži), jsou k nim obvykle připojeny přívlastky, které tato označení dále rozvádějí či odůvodňují.¹⁴⁴ Ibrahim v tomto kontextu uvádí tři příklady:

„A mezi věřícími jsou muži (ridžál), kteří věrně dodržují úmluvu, již s Bohem uzavřeli; a jsou mezi nimi někteří, jichž osud již se naplnil, a jiní, kteří ještě čekají a nezměnili se změnou žádnou.“ – Korán 33:23

„(...) muži, které ani obchod, ani prodej nezláká od vzývání Boha, od dodržování modlitby a od dávání almužen, a ti obávají se dne, kdy srdce i zraky se budou obracet.“ – Korán 24:37

---

¹⁴² Zemřel v roce 803 n.l. Byl jedním ze studentů Abú Hanífy, zakladatele první ze čtyř dodnes praktikovaných islámských sunnitských právních škol, jež nese jeho jméno.

¹⁴³ Ibn 'Asākir, *Tārīkh Madīnat Dimashq* (Bayrūt: Dār al-Fikr, 1995), 48:414.

¹⁴⁴ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

„Mešita založená od prvního dne na bohobojnosti je k tomu, aby ses v ní modlil, věru vhodnější, a jsou v ní muži, kteří milují očišťování a také Bůh miluje ty, kdož se očišťují.“ – Korán 9:108

Z výše uvedených veršů vyplývá, že za pravého muže je považován mimo jiné ten, kdo je bohobojný, čestný a spolehlivý, a ten, kdo se očišťuje, a to jak ve fyzickém (např. při provádění *wudu* či *ghuslu*),¹⁴⁵ tak v duchovním slova smyslu.

I Hamza Tzortzis zdůrazňuje, že klasičtí učenci popisovali mužnost (*rudžúla*) jako výraz lidského charakteru, potažmo víry jako takové, právě pro silné pouto, které mezi oběma přednostmi existuje. Kromě Al-Fudajla ibn Ijáda zmíněného výše se odkazuje také na imáma Šáfíího,¹⁴⁶ který pronesl, že mužnost je postavena na čtyřech pilířích a jedním z nich je charakter člověka. Dále cituje Umara ibn Al-Chattába, který řekl, že „podstata muže spočívá v jeho intelektu, jeho čest spočívá v jeho náboženství a jeho mužnost spočívá v jeho charakteru.“¹⁴⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že v islámské tradici existují jisté morální zásady, principy a postoje, které blíže definují koncept maskulinity na základě toho, jak jej svými činy ztělesňoval Prorok Muhammad. Funguje to však i obráceně, říká Tzortzis. Pokud má muslim nedostatky v některé z těchto kvalit ztělesněných Prorokem a uvedených ve výše zmíněných v koránských verších, pak je nejen považován za méně ctnostného, co se charakteru týče, ale také za ne-úplného muže.

3.2 Prorok jako vzor chování pro muslimské muže

Hamza Tzortzis konstatuje, že chceme-li lépe porozumět konceptům jako jsou genderové role, nebo specificky maskulinita, a jejich implikacím pro život muslima, je potřeba opírat se především o příklady z Koránu a sunny.¹⁴⁸ Pokud je pravé mužství definováno povahou či morálním charakterem muže, jak bylo nastíněno výše, potom by se muslim měl ptát, jaký,

---

¹⁴⁵ Tzv. „malá“ a „velká očista“ jsou islámské rituály, které muslimové pravidelně provádějí a jež jsou nezbytné pro platnost úkonů jako je např. modlitba (*saláh*).

¹⁴⁶ Významný islámský učenec a právník, který žil na přelomu osmého a devátého století našeho letopočtu a po němž nese název třetí z dodnes praktikovaných islámských sunnitských právních škol, tzv. šáfí'ovská právní škola.

¹⁴⁷ YAQUEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity* | Imam Tom & Hamza Tzortzis [online]. 2023.

¹⁴⁸ Tamtéž.

respektive čí, charakter by se měl snažit napodobit. Tzortzis pro odpověď na tuto otázku využívá verše z Koránu, kde Bůh promlouvá k Proroku Muhammadovi s následujícími slovy:

„Vždyť vskutku povaha tvá je vznešená.“ - Korán 68:4

A dále odkazuje na další verš oslovující všechny věřící:

„A věru máte nyní v poslu Božím příklad překrásný pro každého, kdo doufá v Boha a v den poslední a kdo Boha hojně vzpomíná.“ – Korán 33:21

Bůh v Koránu Proroka označuje jako člověka s výjimečnou čí, v Hrbkově překladu, *vznešenou* povahou, kterého se věřící mají pokusit imitovat v jeho víře i činech.

A obráceně, i Prorokova sunna, jeho jednání a slova, byly jeho současníky a nejbližšími označeny jako ztělesněné poselství Koránu, jak zmiňuje i Yahya Ibrahim.¹⁴⁹ Ten odkazuje na hadís, v němž bylo vyprávěno Katádou, společníkem Proroka, že se Aiši, Prorokovy manželky, jednou zeptal: „Matko věřících, pověz mi o povaze Posla Božího.“ Aiša odpověděla: „Copak jsi nečetl Korán?“ Katáda řekl: „Samozřejmě, že četl.“ Na to Aiša odpověděla: „Věřu, Prorokova povaha byl (uskutečněný) Korán.“¹⁵⁰

Vzorem chování a morální povahy by tedy pro muslimské muže měl být Prorok. Proto i co se týče maskulinity, muslimové by měli studovat jeho život a povahu a snažit se napodobit jeho charakterové vlastnosti a morální kvality.

3.3 Charakterové vlastnosti pravého muže

Hamza Tzortzis uvádí,¹⁵¹ že společníci Proroka měli nejrůznější povahové i fyzické vlastnosti, někteří byli velmi tiší, další byli vtipálci, někdo byl hubený a někdo naopak hodně silný a svalnatý. To, jakou má člověk povahu nebo stavbu těla proto podle něj neodráží, jak dobrým je mužem, navzdory tomu, jaké asociace si dnes mnoho z nás s ideálem „pravého muže“ spojuje – vysoký, mající velké svaly, hluboký hlas a neprojevící city. Tzortzis také

---

¹⁴⁹ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

¹⁵⁰ Muslim, *Ṣaḥīḥ Muslim* ([Bayrūt]: Dār Ihyā’ al-Kutub al-‘Arabīyah, 1955), 1:512 #746

¹⁵¹ YAQEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis* [online]. 2023.

dodává, že ve své praxi se mu zatím potvrzuje, že ti nejhlasitější muži, kteří se nejvíce hlásí o slovo, bývají zároveň těmi nejslabšími, se kterými se kdy setkal. Nejde tudíž o vrozené povahové ani tělesné dispozice člověka, ale o morální kvality, kterých dosáhne v průběhu života.¹⁵²

Na následujících řádcích se tudíž pokusím přiblížit pět charakterových vlastností, jež ve spojení s ideálem pravého muslimského muže autoři jako Tzortzis, Ibrahim a Umarji nejčastěji vyzdvihují, a opodstatnění, která pro jejich významnost používají.

3.3.1 Odvaha

Yahya Ibrahim ve svém článku *“Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity* píše, že Prorok Muhammad byl mužem činu a rozvahy. Muž, který Proroka považuje za svůj vzor, by proto měl být odolný, vytrvalý a odvážný.¹⁵³ V souladu s ním i Hamza Tzortzis říká, že odvaha je jednou ze základních vlastností, které definují pravého muže.¹⁵⁴

Odvaha je podle Tzortzise také záležitostí intelektuální. Autor se ptá, jaký význam má, že je muž vzdělaný, pokud nemá odvahu na základě svého vzdělání jednat a postavit se svými činy za správnou věc nebo říct pravdu i v situaci, kdy to není společensky výhodné. Opravdu odvážný muž je ten, který brání nejen své blízké, ale i své morální zásady.

Mimo to Tzortzis také apeluje na význam odvahy v tělesném slova smyslu. Doporučuje proto všem muslimským mužům, aby se trénovali v bojových sportech, protože ty pomáhají rozvíjet sympatický nervový systém, a tím také lépe zvládat nebezpečné a stresové situace, neboť snižují práh strachu, a naopak posilují kuráž jednotlivců v případech, kdy je to potřeba. V souvislosti s tím odkazuje také na jednoho z klasických učenců, As-Sujútího, který dokonce věnoval celou esej tématu zápasnictví a jeho ukotvení v sunně Proroka Muhammada.¹⁵⁵ Jak bylo uvedeno v části „Projevy krize mužství,“ Tzortzis také upozorňuje

---

¹⁵² YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis* [online]. 2023.

¹⁵³ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

¹⁵⁴ YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis* [online]. 2023.

¹⁵⁵ Džaláluddín As-Sujútí, islámský učenec, který žil v devátém století n.l., jeho esej nese název *al-Musār‘ah ila al-Mušār‘ah* a do angličtiny byla přeložena pod názvem *Swiftly to Wrestling*, viz: Prophetic Grappling:

na to, že se vzestupem sociálních sítí a počítačových her dnes mladiství nevěnují fyzickým aktivitám tolik času a nepřikládají jim takový význam, jako tomu bylo dříve. Nicméně nabádá mladé muslimské muže k tomu, aby byli aktivní, a to ne z toho důvodu, aby byli samý sval (ačkoliv dodává, že pokud na sobě budou pracovat, aby se zalíbili své manželce, pak na tom není nic špatného), ale mimo jiné proto, aby byli v dobré formě pro případ, že by jejich síly bylo zapotřebí kvůli ochraně jejich blízkých. Zároveň vyzdvihuje sportování jako jeden z nejlepších způsobů trávení volného času, obzvláště v porovnání s aktivitami, které jsou v dnešní společnosti normou, nicméně z islámského hlediska jsou nepřijatelné, jako je například udržování nezávazných vztahů s dívkami, sledování pornografie a další nevhodné chování.

Na závěr Tzortzis nicméně uznává, že tím nejtěžším aspektem mužnosti není zvedání těžkých vah nebo získání převahy nad druhými, ale získání převahy nad vlastním egem.

3.3.2 Krocení ega a hněvu

Další charakteristikou, kterou vyzdvihují jak Ibrahim, tak Tzortzis, je schopnost muže krotit své ego a svůj hněv. Oba autoři citují hadís, ve kterém Prorok Muhammad řekl: „Silný člověk není ten, kdo dokáže přemoci ostatní. Silný muž je spíše ten, kdo se ovládá, když se rozzlobí.”¹⁵⁶ A dále odkazují na hadís s podobným významem, ve kterém Prorok pronesl: „Silní nejsou ti, kdo přemůžou druhé. Silní jsou spíše ti, kteří přemohou své ego (arabsky *nafs*).“¹⁵⁷

Osman Umarji v dílu podcastu *DoubleTake* s názvem *The State of Masculinity*¹⁵⁸ uvádí, že jedním z výrazů pro vyjádření mužnosti je v tradiční islámské literatuře arabské slovo *muru'a*. Jeho význam autor vysvětluje s odkazem na Ibn Al-Qajjima, který se domníval, že být mužem znamená mít sílu odolávat našeptávání satana a zvířecím pudům a zároveň

Including as-Suyuti's al-Musār'ah ilā al-Muṣār'ah: Shaikh, Nisar: 9781915025159: Amazon.com: Books. In: *Amazon.com* [online] [cit. 18.06.2024]. Available at: <https://a.co/d/eLt21I>

¹⁵⁶ Al-Bukhārī, *Ṣaḥīḥ al-Bukhārī*, 8:28 #6114

¹⁵⁷ Al-Ṭahāwī, *Sharḥ Mushkil al-Āthār* (Bayrūt: Mu'assasat al-Risālah, 1994), 4:331 #1645

¹⁵⁸ ZAOUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023.

naopak usilovat o andělské chování, čehož lze dosáhnout prostřednictvím duševní kázně a kontroly nad svými touhami.

Umarji tento pohled označuje za „krásný,“ protože nedefinuje mužství rigidně, pouze jediným, úzce vymezeným způsobem, jak máme dnes tendenci činit, ale místo toho zdůrazňuje, že být mužem je v podstatě způsob myšlení. Jde o to být morálně ukotvený, mít kontrolu nad svými myšlenkami a jednáním. A to podle něj znamená, že pokud muž nemá kontrolu sám nad sebou a svými touhami a nedokáže se ubránit věcem, které v dnešní době vidíme všude kolem sebe, jako je podvádění, špatné zacházení se ženami, lhaní a tak dále, pak se nemůže nazývat skutečným mužem.

Podobný názor vyjadřuje i Hamza Tzortzis, když cituje Al-Ahnáfa ibn Kajse, vojenského velitele, který byl současníkem a společníkem Proroka a kterému je připisován následující výrok: “Mužnost je shovívavost v době hněvu a odpuštění v době síly.”

Lze tudíž říci, že jak Ibrahim, tak Tzortzis a Umarji na základě hadísů Proroka a výroků dalších významných muslimů kladou důraz na mužství jakožto výraz duševní kázně a kontroly nad svými touhami. Skutečná mužnost proto podle nich spočívá ve vnitřní síle a morální integritě.

3.3.3 Pokora

Další vlastností, kterou vyzdvihuje Yahya Ibrahim i Hamza Tzortzis, je pokora a skromnost.

Ibrahim popisuje některé konkrétní příklady chování Proroka Muhammada, kterým by se muž, co se týče skromnosti, měl inspirovat a pokusit se jej napodobit. Autor poukazuje na to, že i když se Prorok stal de facto hlavou státu, oblékal se podobně jako jeho společníci a zbytek společnosti. Nikdy nevlastnil trůn ani další předměty a ozdoby, kterými by dával najevo, že je vyššího postavení než ostatní. Často chodil bez doprovodu, protože neměl rád, když ho hlídaly hlídky a přitahovaly k němu pozornost. Během jídla nikdy nejedl do úplné sytosti a vždy se o jídlo dělil s ostatními. A co se týče oblékání, dával přednost neutrálním odstínům bílé, zelené a černé, aby příliš nevybočoval z davu.

Tzortzis také apeluje na to, aby si muslimové neustále připomínali, že cokoliv se jim podařilo nebo čehokoliv dosáhli, neudělali oni sami, ale ve skutečnosti šlo o dar či přízeň, kterou je

Bůh obdařil. Pokud si člověk tuto skutečnost neuvědomuje, pak se může velmi snadno stát, že svým úspěchům začne přikládat příliš velký význam a zpyšní.

Být pokorný podle autora také znamená, že je muž nejen skromný, ale také, že nepotřebuje urážet a ponižovat druhé, aby dokázal svou vlastní hodnotu. Tzortzis odkazuje na myšlenku islámského učenice, jehož identitu blíže nespecifikuje, který údajně řekl: "Kdo znevažuje své bratry, ztratí svou mužnost." V této souvislosti autor také zmiňuje citát Umara ibn Al-Khattába, který řekl: „Nenechte se ohromit mužem, který řve, protože opravdovým mužem je pouze ten, kdo dodrží své slovo a neničí čest druhých.“ Kromě pokory a skromnosti je tudíž také důležité, aby byl muž pravdomluvný a čestný, neboť obě kvality spolu úzce souvisí. Tzortzis proto také upozorňuje i na výrok nejmenovaného učenice, jenž pronesl: „Neurazil jsem jediného muže od doby, co jsem se sám jedním stal.“ Urážky a pomluvy jsou tudíž nejen znakem nedostatečné maskulinity, ale také jistým druhem lži, a tedy i nedostatkem čestnosti, jež je další kvalitou definující pravého muslimského muže.

3.3.4 Pravdomluvnost a čestnost

Hamza Tzortzis považuje pravdomluvnost a upřímnost (arabsky *ichlás*) za jeden ze základních pilířů mužnosti a prostřednictvím výroku připisovanému Alímu ibn Abí Tálíbovi,¹⁵⁹ který řekl, že „Pravdomluvnost muže se odvíjí od míry jeho mužnosti.“ autor ukazuje na přímou souvislost mezi maskulinitou a čestností. Také odkazuje na hadís, ve kterém Prorok Muhammad pronesl: „Pravdivost vede ke spravedlnosti a spravedlnost vede do ráje“. Tzortzis tudíž apeluje na to, že slova muslimského muže by měla co nejlépe odrážet realitu a pokud si pravdivostí svých slov není jist, pak by měl raději mlčet.

V souladu s ním i Yahya Ibrahim píše, že opravdový muž je čestný muž, tedy takový, jehož slovo pro něj představuje neporušitelný závazek a který nedává své slovo, pokud ví, že svůj slib nedokáže splnit. Muž, který ztělesňuje maskulinitu po vzoru Proroka, neporuší uzavřenou dohodu a včas splácí své dluhy.¹⁶⁰

---

¹⁵⁹ Bratranec a zeť Proroka Muhammada a čtvrtý islámský chalífa.

¹⁶⁰ IBRAHIM, Yahya. "Be a Man!" Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

3.3.5 Starostlivost

Yahya Ibrahim také rozvádí méně známou vlastnost Proroka Muhammada, a sice tu, že se staral a zajímal o přírodu a ostře se stavěl proti špatnému zacházení s ní či proti jakémukoliv způsobu plýtvání. To dokládá i Omar Suleiman v jedné ze svých přednášek,¹⁶¹ ve které zmiňuje hadís vyprávěný Abdulláhem ibn Amrem, který popisuje příhodu, kdy Prorok viděl Sa'da ibn Abí Waqáse, jak provádí očistu (*wudu*). Prorok mu poradil, aby nebyl při používání vody rozmařilý. Sa'd se zeptal, zda je možné plýtvat vodou i při provádění wudu. Prorok mu na to odpověděl: „Ano, i když jsi u tekoucí řeky.“ To znamená, že i když má člověk vody nadbytek, neměl by s ní při očišťování k modlitbě plýtvat.

Ibrahim dále píše, že z dnešního pohledu bychom Proroka mohli nazvat environmentalistou, který miloval zvířata a nabádal své společníky, aby se k nim chovali laskavě, nebo objímal stromy. I tento incident rozebírá Omar Suleiman a říká, že by si z Prorokovy péče o přírodu muslimové měli vzít příklad. Odkazuje na hadís o Prorokovi, který se při svých kázáních opíral o palmu a schovával se před sluncem v jejím stínu. Když si toho společníci všimli, rozhodli se postavit mu kazatelnu. Když byla kazatelna postavena, uslyšeli, jak palma pláče, že jí Prorok chybí. Prorok pak strom objal a uklidnil ho.

Starostlivost a péče, kterou by se měl muslimský muž vyznačovat, se však pochopitelně netýká pouze přírody a zvířat ale také vztahů s druhými lidmi, obzvláště pak s těmi nejbližšími. Toto téma bude hlouběji prozkoumáno v následující kapitole. Závěrem však lze shrnout tuto kapitolu slovy Hamzy Tzortzise, podle kterého maskulinita neznamená „být typickým alfa samcem,“ jak si jej dnes výsledkem nejrůznějších kulturních a filozofických vlivů představujeme. Z islámské perspektivy je pravá maskulinita utvářena hodnotami jako jsou odvaha, sebekázeň, pokora a péče o své okolí i blízké.¹⁶²

---

¹⁶¹ SULEIMAN, Omar. Hadith #38 - The rights of the environment upon You | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 10. 7. 2018. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/hadith-38-the-rights-of-the-environment-upon-you-40-hadiths-on-social-justice>

¹⁶² YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity* | Imam Tom & Hamza Tzortzis [online]. 2023.

3.4 Muži jakožto ochránci

Ochranářství, jenž by mělo být muslimským mužům vlastní, je kvalitou, kterou autoři *Yaqeen Institute* zmiňují v souvislosti s islámskou maskulinitou výrazně častěji než jiné kvality. V této kapitole se proto budeme soustředit na tři aspekty či oblasti, ve kterých se od muslimů očekává jistá forma ochrany či péče a s ní spojené autority. Těmito oblastmi jsou manželství, otcovství a role tzv. *walího* neboli právního zástupce.

3.4.1 Manželství

Ačkoliv se sunnitské právní školy v názorech na podmínky uzavření muslimského manželství liší, lze říci, že mezi nimi panuje shoda na následujících několika pravidlech.¹⁶³ Zprvé, žena (respektive její *walí* neboli právní zástupce, viz část 4.4.3) má právo se před uzavřením manželství ujistit, že je pro ni nápadník vhodný (existují různé interpretace toho, co tuto „vhodnost“ představuje). Pokud muž nesplňuje její požadavky, může jej odmítnout, protože jinak by se uzavřením takového sňatku mohlo ztížit plnění manželských povinností a manželství by se mohlo rozpadnout. Zadruhé, žena má právo požadovat od svého nápadníka obvěnění podle svých požadavků a jeho možností. Zatřetí, svobodný souhlas obou stran je klíčový. A začtvrté, aby bylo manželství právoplatné, musí být dosvědčeno dvěma dospělými osobami. Zároveň by mělo být oznámeno i veřejně.

Podle islámské tradice však v manželství jde o víc než pouhá práva a povinnosti manželů. Yahya Ibrahim uvádí, že Korán popisuje muslimské manželství jako lásku a milosrdenství, které vzniká mezi dvěma oddělenými, ale rovnocennými částmi, které se navzájem prolínají.¹⁶⁴ Jak Ibrahim, tak také autoři článku *Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood*,¹⁶⁵ kteří mimo výše uvedené kvality manželství zdůrazňují také aspekt klidu a harmonie, se opírají o následující verše z Koránu:

---

¹⁶³ BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské. Praha: Leges, 2013, s. 112-133

¹⁶⁴ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

¹⁶⁵ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

A patří k Jeho znamením, že vám z vás samých manželky stvořil, abyste u nich klid našli. A vložil mezi vás lásku a dobro - a věru jsou v tom znamení pro lidi přemýšlivé. – Korán 30:21

Jest vám dovoleno přiblížit se v noci postní k manželkám svým - ony jsou pro vás oděvem (libás) a vy jste oděvem pro ně. – Korán 2:187

Ibrahim oba verše interpretuje tak, že věřící nabádají k tomu, aby si byli navzájem štítem, útočištěm i ozdobou a stali se svými nejbližšími spojenci.

Podobně i v článku *Gender Uniqueness*¹⁶⁶ autoři citují slavný hadís Proroka, ve kterém řekl: „Nejlepší z vás jsou ti, kteří se nejlépe chovají ke svým manželkám.“¹⁶⁷ Na následujících řádcích bych tedy ráda objasnila, jak autoři Yaqeenu konceptualizují nejlepší chování manželů ke svým ženským protějškům.

Práva a povinnosti manžela

V přednášce s názvem *Framing How Rights Work in a Marriage*¹⁶⁸ uvádí Omar Suleiman slavný hadís, ve kterém Prorok řekl: „Ó mladí muži, kdo z vás si to může dovolit, ať se ožení.“ Při interpretaci tohoto výroku Proroka odkazuje Suleiman na klasického učenice Ibn Al-Qajjima, který napsal, že aby si mohl muž dovolit uzavřít manželství, musí být pro sebe i svou ženu schopen zajistit vlastní bydlení a také dostatek vhodného jídla a oblečení. Jednou z podmínek pro uzavření manželství je proto finanční zabezpečení muže, jehož význam pro manželský a rodinný život bude objasněn na následujících řádcích. Autoři Institutu při objasňování práv a povinností manžela totiž často citují také další koránský verš, jehož český překlad zní v Hrbkově podání následovně:

Muži zaujímají postavení nad ženami¹⁶⁹ proto, že Bůh dal přednost jedněm z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetků svých (ženám). - Korán 4:34

---

¹⁶⁶ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

¹⁶⁷ *Sunan al-Tirmidhī*, č. 3895; označeno Al-Albáním jako autentický hadís.

¹⁶⁸ SULEIMAN, Omar. Hadith #27 – Framing How Rights Work in a Marriage | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2018.

¹⁶⁹ V přepisu z arabštiny: „ar-ridžálu qawwámún ‘alá an-nisá“

Spojení „muži zaujímají postavení nad ženami“ má však jak v českém, tak v americkém prostředí, s ohledem na stereotypy o násilných a autoritářských muslimských mužích, jež utlačují muslimské ženy, jisté zavádějící konotace, na které rády upozorňují islamofobní portály a skupiny.¹⁷⁰ Ačkoliv jsou mezi anglickými překlady arabského *qawwámún* rozdíly, mnohé z nich se od Hrbkova překladu liší a koneckonců i slovenský překlad Koránu nabízí interpretaci výrazu *qawwámún*, která se s tou českou úplně neslučuje.

Yahya Ibrahim ve svém článku vykládá druhou část spojení *ar-ridžálu qawwámún* s odkazem na překlad profesora Muhammada Abdul Halíma, který uvádí, že *qawwámún* znamená „měli by se dobře postarat“. Dále Ibrahim uvádí i další způsoby, jakými byl výraz přeložen jinými překladateli, např. jako „mají na starosti“, „spravují“, „ochraňují a udržují“, „spravují záležitosti“ nebo „se plně starají“ o své manželky, a to ve spojení s konceptem bdělosti a stání v pozoru, který se v arabštině označuje jako *qiwámah*.

Podobně, jako uvádí Ibrahim, zní třicátý čtvrtý verš kapitoly Ženy i ve slovenském překladu Koránu:¹⁷¹

Muži sú povinní starať sa o ženy za to, že Boh uprednostnil jedných pred druhými (dal mužom určite výhody pred ženami) i za to, čo míňajú (tito muži na živienie rodiny) zo svojich majetkov.

A rovněž například Safiur Rahman Mubarakpuri, slavný učenec indického původu, verš ve svém překladu do angličtiny překládá následujícím způsobem:¹⁷²

Men are the protectors and maintainers of women, because Allah has made one of them to excel the other, and because they spend (to support them) from their means.

Ibrahim dále upozorňuje na to, že *qawwámún* i *qiwámah* jsou na jiných místech v Koránu použita jako slova uznání za vytrvalost při nastolování spravedlnosti. Slouží jako výzva pro všechny věřící (muže i ženy), aby se zasazovali o spravedlnost, poctivost a férovost ve

---

¹⁷⁰ Viz např.: ONDO, Marian. Islamofobní projevy v českém kyberprostoru. 2015, s. 31

¹⁷¹ AL-SBENATY, Abdulwahab. Koran.sk – Islam a preklad Koránu. In: *Koran.sk* [online] [cit. 20.06.2024]. Available at: <https://koran.sk/>

¹⁷² An-Nisa [4:34] - Tanzil Quran Navigator. In: *Tanzil* [online] [cit. 20.06.2024]. Available at: <https://tanzil.net/#4:34>

společnosti. Autor své tvrzení dokládá verši 4:135 a 5:8, které v Hrbkově překladu znějí následovně: „Vy, kteří věříte! Buďte vytrvalí ve spravedlnosti.“ a „Vy, kteří věříte! Buďte přímí před Bohem a buďte svědky spravedlivými.“

I další autoři Yaqeenu rozpracovávají význam spojení *ar-ridžálu qawwámún 'alá an-nisá* (muži zaujímají postavení nad ženami). Osman Umarji v podcastu *DoubleTake*¹⁷³ také vyjadřuje názor, že spojení znamená, že muži jsou pečovatelé a ochránci žen. Svůj postoj podporuje spisem málikovského právníka Abú Bakra ibn Al-Arabího, o kterém byla zmínka výše,¹⁷⁴ a zastával názor, že *qawwámún* v sobě kombinuje pět aspektů mužského chování.

Jako první zmiňuje Umarji aspekt ochrany, které souvisí s rolí muže jako *qawwám* neboli strážce své manželky. Pro to je klíčová fyzická zdatnost (jak zmiňoval i Hamza Tzortzis a jak bylo popsáno v předchozí kapitole) a pokud muž nedokáže svou ženu ochránit, v této povinnosti podle Umarjiho selhává. Druhým aspektem je poskytování podpory a pomoci manželce za všech okolností a projevování vstřícnosti. Třetí aspekt zahrnuje vydávání části manželova příjmu na zaopatření jeho ženy. Je to právě toto finanční zajištění manželky, které pak muži podle autora zároveň dává právo radit své ženě a vést ji, jak je zmíněno i ve výše uvedeném verši. Čtvrtý aspekt spočívá v tom, že muž by měl svou ženu povzbuzovat k poslušnosti vůči Bohu. Nikoliv však z důvodu nadřazenosti jednoho pohlaví nad druhým, ale proto, že jde o nedomyšlitelnou součást toho, co to znamená být dobrým muslimským manželem, a sice vést svou ženu k tomu, co je bohublé a tedy dobré. A posledním pátým aspektem konceptu *qawwám* je vedení a nasměrovávání rodiny k Bohu tím nejlepším možným způsobem. Autor však zároveň dodává, že tato role může být špatně chápána a zneužívána, ale jedině vyvážený a umírněný přístup je v tomto ohledu v souladu s islámským učením o tom, jak by se měl chovat zodpovědný a pečující muž v roli vůdce.

Mohammad Elshinawy také rozpracovává význam slova *qawwámún*¹⁷⁵, zachází však do větších detailů. Podle něj znamená výraz především ochranu, a to v nejširším slova smyslu.

---

¹⁷³ ZAOUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023.

¹⁷⁴ Viz poznámka pod čarou č. 17.

¹⁷⁵ ELSHINAWY, Mohammad and Mohamad ZAOUD. S3 E8: The Man's Role at Home | Doubletake | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 6. 2022.

Přesto ale vyjmenovává alespoň následující tři ohledy, ve kterých by muž měl svou ženu ochraňovat a starat se o ni: ohled morální, emocionální a finanční.

V **morálním** ohledu by se měl manžel snažit zajistit své rodině podmínky pro dobré vzdělání a také prostředí, které bude kultivovat a rozvíjet morálku jeho rodiny. Autor jako příklad uvádí společníky Proroka, kteří se každý den se svými rodinami dělili o nejnovější zjevení Koránu a učení Proroka a vytvářeli tak rodinné prostředí, které podporovalo vzájemné vzdělávání. Jako protiklad takového chování Elshinawy uvádí příběh z Koránu¹⁷⁶, který popisuje manžela, jehož žena se pokusila svést proroka Josefa. Když to její manžel zjistil, upřednostnil svou pověst před morální integritou své rodiny a řekl Josefovi, aby si raději celou záležitost nechal pro sebe místo toho, aby se pokusil vytvořit takové prostředí, které by jeho ženě pomohlo překonat pokušení.

To souvisí s dalším zásadním ohledem, ve kterém by měl muž dbát na ochranu a péči o svou ženu, který Elshinawy uvádí, a to ohled **emocionální**. Autor například tematizuje, jak je pro morální i emocionální ochranu manželky významné, aby se jí manžel snažil uspokojit co se týče intimity.¹⁷⁷ Stejný názor vyjadřuje v podcastu *Dogma Disrupted* také Hamza Tzortzis¹⁷⁸. Elshinawy dále zmiňuje, že Korán se zabývá fenoménem zvaným *ila*,¹⁷⁹ který nastává, když muž přísahá, že se svou ženou nebude mít intimní vztah, aby jí pohrozil či ji citově potrestal. Korán podobné chování zavrhuje a nařizuje muži, že musí tuto přísahu odvolat, jinak bude manželství zrušeno, čímž bude zbaven svých práv i všeho, co do tohoto manželství investoval. Podobně se Korán zabývá konceptem zvaným *zihár*,¹⁸⁰ což je forma slovního urážení, kdy muž prohlašuje o své ženě, že je jako jeho matka, čímž naznačuje, že není vhodná pro to být jeho partnerkou. Autor zdůrazňuje, že Korán byl zjeven, aby podobné praktiky zakázal, a naopak zdůraznil význam úcty a ochrany v rámci manželství, což je podle Elshinawyho z historického hlediska revoluční.

---

¹⁷⁶ Korán 12:23-29

¹⁷⁷ Jak žena, tak muž mají v rámci manželství v islámu právo na intimní uspokojení.

¹⁷⁸ YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity* | Imam Tom & Hamza Tzortzis [online]. 2023.

¹⁷⁹ Korán 2:226-227

¹⁸⁰ Korán 58:2-4

Autor se v souvislosti s emocionální ochranou a péčí odvolává také na jeden z hadísů Proroka, ve kterém nařídil mužům, aby se drželi co nejdál nejen od fyzického násilí, ale také od slovního napadání svých manželek nebo urážení jejich vzhledu a podobně nevhodného chování, protože stejně jako muži, i ženy byly stvořeny k Božímu obrazu a je tudíž povinností muslima zachovávat k ženám úctu a neubližovat jim ani citově. V podobném duchu hovoří i Hamza Tzortzis,¹⁸¹ když říká, že muž by měl chránit čest a pověst své ženy a bránit ji před pomluvami a urážením. Kromě toho by měl také zajistit, aby se ostatní muži na jeho ženu neřvali a nemluvili s ní nevhodně. Muž by podle autora měl mít ochrannou žárlivost. Tzortzis v tomto ohledu cituje jednoho z žáků Ibn Tajmíji, který prohlásil, že muž, který tuto vlastnost postrádá, patří mezi nejhorší ze stvoření a ráj je pro něj kvůli tomuto nedostatku zapovězen. Autor však zároveň dodává, že muži by měli zachovávat rozvahu, nevytrhávat jeho slova z kontextu a v případě nejasností se obrátit na kvalifikované učence. I manžel má však právo na emocionální podporu od své ženy, jak ilustruje mimo jiné známý příběh z Prorokova života, kdy se po tom, co se mu dostalo prvního zjevení Koránu od Boha, Prorok celý vyděšený vrátil domů ke své ženě Chadídže a poprosil ji: „Přikryj mě... přikryj mě.“ Když jí povyprávěl, co se mu stalo, Chadídža se ho snažila utěšit a řekla mu: „Bůh ti nikdy neublíží. Zachováváš příbuzenské vztahy, ulehčuješ slabým, pomáháš chudým a potřebným, hostíš své hosty a snášíš utrpení na cestě k pravdě.“¹⁸² Omar Suleiman například také zmiňuje, že Prorok kritizoval to, že žena v afektu řekne svému muži, jenž se o ni dobře stará: „Nikdy jsem od tebe neviděla žádné dobro!“ Čestný muž má právo požadovat od své manželky, aby se zdržela podobných projevů nevděčnosti vůči němu.¹⁸³

Poslední ohled, ve kterém by měl manžel svou ženu ochraňovat či zabezpečovat, je ohled **finanční**. Elshinawy i další autoři Yaqeenu v souvislosti s třicátým čtvrtým veršem kapitoly Ženy zmíněným výše uvádí, že je povinností manžela finančně zabezpečit svou manželku. Tzortzis tento fakt dále komentuje tím, že muž by neměl dávat ženě prostředky na něco, co

---

¹⁸¹ YAQEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis* [online]. 2023.

¹⁸² MUBARAKPURI, Safi ar-Rahman. *Zapečetěný nektar: Životopis proroka Muhammada*. Robert HÝSEK, tran.. 1. vydání. ed. Praha: Muslimská obec v Praze, 2024, s. 74

¹⁸³ SULEIMAN, Omar. Hadith #27 – Framing How Rights Work in a Marriage | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2018.

pro ni není dobré, respektive co je Bohem zakázáno. Být lakomý je podle něj však úplným opakem toho, co to znamená být pravým mužem a upozorňuje na to, že pokud manželovy výdaje nepokrývají potřeby jeho ženy, má manželka právo vzít si, co potřebuje bez jeho svolení. Stejný názor vyjadřují i Khwaja a Elshinawy¹⁸⁴ a Suleiman,¹⁸⁵ který dodává, že by se žena měla nejprve poradit s někým kvalifikovaným (definice této osoby se v různých právních školách liší), zda se opravdu nachází v situaci, která si žádá takto razantní krok, a neměla by překračovat meze. Ibrahim¹⁸⁶ dále dodává, že právníci všech sunnitských právních škol se shodují na tom, že pokud manžel není schopný zabezpečit svou manželku, nesplňuje podmínku pečování či ochrany (qawwám) a ona tudíž nemá povinnost dále zůstat po jeho boku. Šáfiovská právní škola dokonce v takovém případě dovoluje manželce požádat o anulování manželství.

Muži by také své finanční povinnosti vůči rodině měli plnit, aniž by za ně očekávali projevy vděku, jak uvádějí Khwaja a Elshinawy,¹⁸⁷ protože Prorok Muhammad zdůrazňoval, že vydávání peněz na rodinu je Bohem štedře odměňováno. Muži by tak měli své rodiny zaopatřovat především z upřímnosti a oddanosti Bohu, nikoliv pro uznání své rodiny, ani by neměli od svých manželek očekávat, že budou finančně přispívat na domácnost nebo pracovat mimo domov na úkor svých dětí, protože podobné chování by na straně muže představovalo znehodnocování role ženy v rámci rodiny a nebylo by spravedlivé. Pokud však žena na domácnost přispívat chce, pak je to považováno za obzvlášť dobrý skutek, který je nad rámec jejích povinností (tzv. *ihván*), jak uvádí i Omar Suleiman v jedné ze svých přednášek na téma manželských práv.¹⁸⁸ Několik autorů však zároveň upozorňuje na to, že současný svět bohužel ženám často nedovoluje realizovat se pouze v domácnosti a nutí je

---

¹⁸⁴ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

¹⁸⁵ SULEIMAN, Omar. Hadith #27 – Framing How Rights Work in a Marriage | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2018.

¹⁸⁶ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

¹⁸⁷ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

¹⁸⁸ SULEIMAN, Omar. Hadith #27 – Framing How Rights Work in a Marriage | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2018.

pracovat, aby rodina finančně vycházela, protože pouze jeden příjem často nestačí na pokrytí základních potřeb.^{189,190} Ačkoliv to není ideální situace, muž by se v takovém případě podle Tzortzise neměl cítit méněcenně, protože mu ekonomické podmínky neumožňují hradit všechny výdaje pouze z vlastního příjmu, neboť důležité je to, že dělá pro zabezpečení rodiny maximum.

Podobně jako výše zmíněný Osman Umarji, i další členové a hosté Yaqeen Institute tematizují koncept **authority**, jež je spojený s finančním zabezpečováním ženy a jež vychází z třicátého čtvrtého verše kapitoly Ženy. V článku *Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood*¹⁹¹ autoři uvádějí, že ačkoliv je zneužívání autority v našem světě bohužel běžné, islám učí, že problém nespočívá v existenci autority jako takové. Bez ní by totiž nastal chaos. Problém spočívá v absenci té největší zábrany před lidskými přestupky, a to strachu z Boha. V článku *Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood* autoři vyjadřují obavu, že narušení této rovnováhy přizpůsobením se současným kulturním normám, které požadují částečné či úplné zrušení vedoucí úlohy manžela (*qiwámah*), vede k nepříznivým společenským i rodinným důsledkům, a to zejména pro ženy.¹⁹²

Autoři dále ukazují, že Prorok svou autoritu nikdy nezneužíval a například si od svých manželek nechával radit i v záležitostech vůdcovství.¹⁹³ Tato autorita, nebo Hrbkovými slovy „postavení nad ženami,“ s sebou ovšem nese i větší zodpovědnost před Bohem za rozhodnutí, která manžel učiní. Tento problém rozebírá jeden z autorů článku také

---

¹⁸⁹ YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis* [online]. 2023.

¹⁹⁰ ELSHINAWY, Mohammad and Mohamad ZAOUUD. S3 E8: The Man's Role at Home | Doubletake | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 6. 2022.

¹⁹¹ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Jde o hadís, ve kterém Prorok poprosil o radu svou manželku Umm Salámu, když byli muslimové po podepsání dohody u Hudajbíje donuceni ukončit hadždž dříve. Prorok je třikrát vyzval, aby obětovali svá obětní zvířata, avšak bez odezvy. Umm Saláma Prorokovi poradila, aby šel ostatním příkladem a nejprve zvíře obětoval on a oholil si hlavu, jako by byla pout' ukončena, protože ostatní budou následovat jeho příklad. Prorok udělal, jak řekla, a zbytek muslimů jej pak opravdu napodobil. Zdroj: MUBARAKPURI, Safi ar-Rahman. *Zapečetěný nektar: Životopis proroka Muhammada*. Robert HÝSEK, tran.. 1. vydání. ed. Praha: Muslimská obec v Praze, 2024.

v podcastu *Double Take*,¹⁹⁴ kde poznamenává, že pokud nastanou v rodině problémy, nese za ně větší zodpovědnost, a tedy i větší podíl viny, právě manžel, a to z toho důvodu, že mu Bůh dal pravomoc mít v rozhodování rodiny větší slovo.

Jak již bylo nastíněno v úvodu této sekce, koncept mužské autority s sebou však v současném západním diskurzu nese jisté negativní konotace, na které autoři *Yaqeenu* reagují a snaží se je uvést na pravou míru. Mohammad Elshinawy říká, že jakmile se řekne autorita, lidé si vybaví diktaturu a zneužívání moci.¹⁹⁵ Vynucování absolutní autority je však podle něj hloupé, neislámské¹⁹⁶ a také nepatří k chování správného muže, a to proto, že má-li muž potřebu svou autoritu neustále dokazovat a mít za každou cenu poslední slovo, ukazuje jeho chování jen na nedostatek sebedůvěry a pocit méněcennosti, kterým pravděpodobně trpí. Zároveň říká, že je daleko moudřejší použít svou Bohem propůjčenou autoritu v případech, kdy je to opravdu potřeba a jde o vážné záležitosti než se nesmyslně snažit prosadit svůj názor v malichernostech jen proto, aby muž ukázal svou sílu. Bůh dal podle autora mužům tuto pravomoc, aby jí využívali s rozvahou a mimo jiné také proto, aby se rodina vyhnula „rozhodovací paralýze.“ Cituje hadís Proroka, ve kterém řekl, že na výpravě tří nebo více lidí by jeden z nich měl být určen jako vedoucí. To, říká Elshinawy, výrazně ulehčuje proces rozhodování o všech malých i velkých problémech, jako kdo bude řídit nebo kdy se zastavit na kávu. Pokud je určení vůdce skupiny nutné na krátkých cestách a výletech, pak je na celoživotní cestě manželů i se všemi významnými rozhodnutími, která obnáší, důležitost vedoucí osoby ještě o to větší. Autorita má být tedy podle autora mužem používána ne pro předvádění moci a uspokojení svého ega, ale se střídmostí a v zájmu obou manželů, ačkoliv v běžném životě může docházet k situacím, kdy ani muži samotnému nemusí být příjemné svou autoritu uplatňovat. Měl by tak ovšem činit s ohledem na to, aby bylo v manželství dosaženo harmonie a klidu, jak praví i Korán 30:21.

---

¹⁹⁴ ELSHINAWY, Mohammad and Mohamad ZAOU. S3 E8: The Man's Role at Home | Doubletake | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 6. 2022.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ V přednášce *Framing How Rights Work in a Marriage* upozorňuje v této souvislosti Omar Suleiman také na to, že absolutní autorita náleží v islámu jedině Bohu, proto také žena nesmí svého muže poslechnout, žádá-li od ní něco, co je v rozporu s Božími zákony.

Tuto myšlenku podtrhuje i přednáška Omara Suleimana,¹⁹⁷ v níž k tématu autority vznáší dva zajímavé postřehy. Pro popis vztahu mezi manželem a manželkou v islámu využívá analogie imáma al-Ghazálího, který řekl, že manžel nemá být jako tyran vládoucí nad podrobeným lidem, ale vztah mezi ním a jeho ženou by měl být jako vztah mezi chalífou (vůdcem) a šúrou (poradním orgánem). V této dynamice jsou si oba navzájem odpovědní. Chalífa se zodpovídá šúře a šúra se zodpovídá chalífovi, přičemž fungují společně v harmonii. Podobně by měli manžel a manželka pracovat v tandemu, aniž by se navzájem podkopávali, ponižovali nebo utlačovali, a manželka by měla následovat manžela v tom, co je rozumné a přípustné s ohledem na vzájemný respekt a spolupráci.

Za druhé představuje hadís, ve kterém Prorok zastavil celou armádu, aby našel náhrdelník, který patřil Aiše. Ačkoli to nebylo Aišino právo požadovat, aby Prorok zastavil armádu kvůli jejímu ztracenému náhrdelníku, a vojsko se tím dostalo do obtížné situace, protože jim došla voda, Prorok tak učinil z lásky a náklonnosti ke své manželce. Tak by muslimové měli interpretovat výše uvedený verš: „A patří k Jeho znamením, že vám z vás samých manželky stvořil, abyste u nich klid našli. A vložil mezi vás lásku a dobro - a věru jsou v tom znamení pro lidi přemýšlivé.“¹⁹⁸ V manželství je podle Suleimana potřeba jít za rámec pouhých práv a povinností, aby bylo dosaženo vzájemné harmonie.

3.4.2 Otcovství a rodinný život

S manželstvím je neodmyslitelně spojeno i téma rodičovství, jako logické vyústění manželského vztahu a jako významná etapa či role v životě muže. Islám ukládá rodičům hlavní zodpovědnost za jejich děti, pokud jde o jejich fyzické, emocionální a duchovní blaho. Jako výraz laskavého zacházení a péče o Boží stvoření je rodičovství v islámu chápáno jako součást osobní odpovědnosti a služby jedinice Bohu.¹⁹⁹

---

¹⁹⁷ SULEIMAN, Omar. Hadith #27 – Framing How Rights Work in a Marriage | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2018.

¹⁹⁸ Korán 30:21

¹⁹⁹ TAHIR, Roohi. The Importance of Conscious Parenting in Raising Confident Muslims | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 27. 6. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/the-importance-of-conscious-parenting-in-raising-confident-muslims>

Muž a žena ovšem hrají jako rodiče odlišné role, které se vzájemně doplňují. Současné problémy spojené s nepřítomností otců v rodinách, jež byly popsány v části 1.4.5, podle Khwaji a Elshinawyho umocňují význam vyvážených rodičovských rolí, jak je uvedeno i v Koránu (92:1-4), který zdůrazňuje komplementární povahu protikladů, jako je noc a den, muž a žena:

*Při noci, když temnem zahaluje, při dni, když v slávě se objevuje, při tom,
jenž stvořil mužské i ženské pohlaví, rozdílné je věru vaše snažení!*

Otec a matka mají každý jedinečný a nenahraditelný přínos pro vývoj svých dětí. V této části práce bych proto ráda prozkoumala, jak autoři *Yaqeenu* pojmají roli muslima jakožto otce.

Finanční zabezpečení

Povinnost muže finančně zabezpečovat, o níž byla řeč v předchozí podkapitole, se vztahuje nejen na manželku ale pochopitelně také na děti. Elshinawy to ilustruje hadísem,²⁰⁰ ve kterém se Sá'd ibn Abí Waqás, který se domníval, že brzy podlehne smrtelné nemoci, zeptal Proroka, zda může dát všechno své jmění na charitu. Prorok však jeho návrh rázně zamítl a dovolil mu na tyto účely darovat pouze třetinu jeho majetku a zbylé dvě třetiny mu nařídil si ponechat. Sá'd na to však odpověděl, že má pouze jednu dceru (a nebude tudíž potřebovat tolik peněz). Prorok mu řekl, že je lepší, když svou dceru bohatě zabezpečí on sám, než když pak jeho dcera bude muset prosit o peníze u druhých. Tento hadís tak podle Elshinawyho pouze zdůrazňuje povinnost muže finančně se postarat o svou rodinu, a to i do budoucnosti, které se sám nemusí dožít. Ale otcovská role v islámu zdaleka nekončí u finančního zabezpečení rodiny.

Otcovská autorita a vedení

Podobně jako v rámci manželství, i v rodině hraje mužská autorita významnou roli. Podle Khwaji a Elshinawyho²⁰¹ vnáší přítomnost otce do domácnosti řád a disciplínu, což pomáhá předcházet rizikovému chování a psychickým problémům dětí. Autoři se mimo jiné opírají

---

²⁰⁰ ELSHINAWY, Mohammad and Mohamad ZAOUUD. S3 E8: The Man's Role at Home | Doubletake | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 6. 2022.

²⁰¹ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

o studie kriminologů Sheldona a Eleanor Glueckových,²⁰² které ukazují, že disciplína v kombinaci s péčí je klíčová pro zdravý psychický vývoj dětí. To samozřejmě nemusí znamenat, že děti vždy dokáže lépe disciplinovat právě otec nebo že otec nemůže nikdy fungovat jako hlavní pečovatel. V ideálním případě by podle autorů měli matka i otec spolupracovat, aby dětem poskytli vhodnou kombinaci disciplíny i výchovy. Je-li však řeč o roli otce, respektování otcovské autority manželkou zajišťuje, že děti nebudou zneužívat nejednotnosti rodičů ve svůj prospěch a zabraňuje se tím i nezapojení otce do výchovy v důsledku odcizení nebo vyhýbání se konfliktu mezi oběma rodiči či rodiči a dětmi. Nezúčastněnost či úplná nepřítomnost otce, jak ukazují autoři s odkazem na studii Harperové a McLanahanové,²⁰³ bývá také kromě psychických problémů dětí i častou příčinou kriminálního chování mladistvých.

Jak Khwaja a Elshinawy, tak i Yahya Ibrahim²⁰⁴ dále konceptualizují roli otce pomocí známého hadísu, v němž Prorok řekl: „Každý z vás je pastýř a je zodpovědný za své stádo. Vládce je ochráncem svých poddaných, muž je správcem své rodiny, žena je strážkyní a je zodpovědná za dům svého muže a jeho potomstvo; všichni jste strážci a jste zodpovědní za ty, jež jsou vám svěřeni do péče.“²⁰⁵

Ibrahim tuto „správcovskou“ roli muže (*qawwám*) ilustruje pomocí příběhu o Mojžíšovi ze súry Tá Há, v níž stojí:

*„Dostalo se ti zprávy o Mojžíšovi? Hle, oheň spatřil a rodině své pravil:
"Zastavte se, já postřehl jsem oheň nějaký, možná že vám z něho oharek
přinesu anebo u něho správnou cestu naleznu.“ – Korán 20:9-10*

Ibrahim uvádí, že muž by si z Mojžíšova přístupu měl vzít mimo jiné následující čtyři ponaučení. Zprvé, rodina je vždy na prvním místě, muž by neměl ohrožovat její bezpečí a vést ji do neznáma (v přeneseném slova smyslu). Zadruhé, v náročných situacích mohou jasné a jednoznačné pokyny znamenat rozdíl mezi životem a smrtí, zdravím a nemocí,

---

²⁰² Např.: GLUECK, Sheldon; GLUECK, Eleanor Touroff. One thousand juvenile delinquents. 1934.

²⁰³ HARPER, Cynthia C.; MCLANAHAN, Sara S. Father absence and youth incarceration. *Journal of research on adolescence*, 2004, 14.3: 369-397.

²⁰⁴ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

²⁰⁵ Al-Bukhārī, *Ṣaḥīḥ al-Bukhārī* (Bayrūt: Dār Ṭawq al-Najjāh, 2002), 2:5 #893.

bezpečím a tragédií. Při všech rozhodnutích, zejména v rámci domácnosti, je třeba, aby jeden silný hlas udával směr a vedl. Zatřetí, dobří vůdci ohledně svého rozhodovacího procesu komunikují s druhými a snaží se jim přiblížit svá stanoviska. Podle autora je bohužel časté, že se v rodinách dělají rozhodnutí bez společné konzultace a vysvětlení, ale takový postup je v rozporu s příkladem, který nám dávají Boží proroci. A začtvrté, je potřeba, aby muži přijali zodpovědnost podobně jako Mojžíš, když říká „možná že vám z něho oharek přinesu anebo u něho správnou cestu naleznou,“ aby rodině vysvětlil své rozhodnutí, ke kterému se zavázal, protože se domnívá, že bude pro rodinu přínosné, ačkoliv konečný výsledek svého rozhodnutí nemůže zaručit. Mojžíš tak ukazuje, že převzetí vedení neodlučitelně vyžaduje také převzetí zodpovědnosti, i když se něco pokazí.

Podobně autoritu a zodpovědnost manžela a otce rámuje i Jonathan Brown v přednášce s názvem *Keeping Masculinity from Trending Toxic*.²⁰⁶ Skuteční muži by se podle něj neměli nechat obsluhovat, ale měli by sloužit své rodině. To je podle Browna známkou opravdové síly a mužnosti, protože jen silní lidé se dokážou postarat i o druhé a chránit především ty, za které jsou zodpovědní. Autor v tomto kontextu také cituje hadís, ve kterém se jeden ze společníků Proroka po jeho smrti zeptal Aiši, jak se Prorok choval ke své rodině. Aiša odpověděla: „Prorok vždy sloužil své rodině.“ Podle autora dává tento Prorokův příklad všem muslimským mužům důležitou lekci, kterou se musí naučit.

A stejně tak i autoři článku *Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood* v souladu s Brownem píší o tom, že pravé vedení, jehož příkladem je prorok Muhammad, zahrnuje službu rodině. Prorok si například sám opravoval oblečení, dojíl ovce a obecně byl své rodině k službám,²⁰⁷ kdykoliv to bylo možné.

Vrátíme-li se k úvodu práce, v němž zmiňuji rozporuplné reakce na video pletoucího muslimského učence Muftiho Menka, jenž někteří označili za „zabíjení muslimské

---

²⁰⁶ BROWN, Jonathan. Keeping Masculinity from Trending Toxic - Dr. Jonathan Brown | Reframing the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 13. 9. 2019.

²⁰⁷ Ve sbírce *Šaḥīḥ al-Bukhārī* pod nadpisem *Jak by se měl muž chovat ke své rodině* najdeme hadís, kde Aiša potvrzuje, že Prorok byl doma "ve službách své rodiny" - *Šaḥīḥ al-Bukhārī*, č. 6039

maskulinity,“ je na základě výše uvedeného hadísu zřejmé, že ruční práce jako např. šití nebyly Proroku Muhammadovi cizí, ale jsou naopak součástí jeho příkladu (sunny).

Otcovská láska

Autoři Yaqeen Institute se shodují na tom, že vedení otce musí být doplněno také láskou a projevy náklonnosti, aby bylo účinné a v souladu se sunnou Proroka. Z psychologického hlediska její význam popisují především Khwaja a Elshinawy.²⁰⁸ Ti uvádějí, že otcova citová vřelost děti ujišťuje, že snaha o kázeň je ze strany otce motivována láskou, nikoliv nenávisť. Otcovská náklonnost je klíčová pro emoční stabilitu dětí, protože její absence může vést k poruchám spánku, zvýšenému riziku těhotenství u dospívajících dívek nebo dokonce k bezdomovectví. Chlapci, kteří vyrůstali bez otce, často zažívají pocit odcizení a nedostatečnosti, jehož následkem se snaží vyhledávat přijetí v pochybných partách nebo se uchylují k obsedantnímu chování.

Stejně jako oba autoři, i Yahya Ibrahim ve svém článku²⁰⁹ odkazuje na příběh, ve kterém Al-Aqra' ibn Habis navštívil Proroka a viděl ho, jak dává pusy svému vnukovi Hasanovi. Al-Aqra' mu řekl: „Mám deset dětí a nikdy jsem žádné z nich nepolíbil!“. Prorok mu na to odpověděl: „Tomu, kdo nemá slitování, nebude prokázáno žádné slitování.“²¹⁰ Učenci vysvětlují, že Al-Aqra' ibn Habis byl pyšný na to, že nebyl na své děti „měkký“, ale „tvrdý a přísný.“ Prorok však tento toxický přístup k tomu, co to znamená být opravdovým mužem a správným otcem, okamžitě zkritizoval. Otcové by měli svým dětem projevovat lásku a náklonnost, protože jejich nedostatek může dětem způsobit citovou újmu, jak píše Khwaja a Elshinawy, kteří dále upozorňují na to, že krutost otců, která má chlapce „zocelit,“ může vést k nejistotě a nedostatku odolnosti. Úkolem otce je tak skloubit ve svém přístupu k dětem autoritu i náklonnost, pokud možno vyváženým způsobem.

---

²⁰⁸ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

²⁰⁹ IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019.

²¹⁰ Al-Bucháří, Šahīḥ al-Bucháří, 8:7 #5997

3.4.3 Role walího

Podle islámského práva je k uzavření manželství kromě dvou svědků potřeba také poručník či právní zástupce ženy, arab. *walí an-nikáh*, a to na základě dvou hadísů Proroka: „Žena nemůže provdat samu sebe ani jinou ženu.“²¹¹ a „Žádné manželství není platné, pokud není uzavřeno prostřednictvím zástupce (*walího*).“ Absence *walího* je při uzavírání manželství povolena pouze hanafijskou právní školou.²¹²

Roli *walího* může zastávat pouze muslimský muž, který je pohlavně dospělý (*báligh*), a to i v případě, že žena sama není muslimkou. Nejčastěji bývá *walím* nevěsty její otec, případně pak další mužští příbuzní. Často se také očekává, že *walí* je někým čestným a důvěryhodným, aby bylo zajištěno, že potenciálního manžela vhodně posoudí.²¹³

Khwaja a Elshinawy ve svém článku apelují na to, že zneužívání poručnictví tím, že muž dcerám brání ve sňatku s vhodnými nápadníky, je zavrženíhodné, protože je v rozporu s úkolem *walího* usnadňovat sňatky,²¹⁴ jak nabádá Korán:

*Umožňujte sňatek svobodným, žijícím mezi vámi, a rovněž bezúhonným z
vašich otroků a otrokyň. – Korán 24:32*

Funkce *walího* však nekončí svatbou, ale přetrvává i po ní jako záruka trvání manželství a jeho spořádanosti, neboť *walí* by měl v případě problémů pomoci manželům najít pro ně vhodné řešení.²¹⁵ Jedná se tak o další z významných aspektů ochrany manželství, který je vlastní roli muslimského muže ve společnosti.

---

²¹¹ VĚTROVEC, Lukáš. Co třeba vědět, než je uzavřeno manželství s muslimem - e-Islám. In: *e-Islám* [online]. 2. 11. 2012. Available at: <https://www.e-islam.cz/co-treba-vedet-nez-je-uzavreno-manzelstvi-s-muslimem/>

²¹² BEZOUŠKOVÁ, Lenka. Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské. Praha: Leges, 2013, s. 117-120

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020.

²¹⁵ VĚTROVEC, Lukáš. Co třeba vědět, než je uzavřeno manželství s muslimem - e-Islám. In: *e-Islám* [online]. 2. 11. 2012.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat pozici *Yaqeen Institute for Islamic Research* v rámci debaty o současné „krizi mužství“ a genderových rolích v moderní západní společnosti.

Současná debata o “krizi mužství” na Západě a v jeho muslimské komunitě

V první části práce jsem se snažila přiblížit širší kontext práce *Yaqeen Institute* na téma maskulinity a genderových rolí. Ten vytváří několik akademických, politických a sociálních okolností. Zaprvé jde o tzv. krizi mužství v západních společnostech, fenomén, na nějž společenskovědní výzkumníci upozorňují již od devadesátých let minulého století, jenž se projevuje nejistým chápáním mužské životní role a v důsledku toho také dalšími symptomy, jakými je v porovnání se ženami zvýšená míra sebevraždy a depresí, horší výsledky ve vzdělávání nebo častější podléhání různým typům závislostí.

Zadruhé ovlivňuje pozici *Yaqeen Institute* také politické dění, zejména ve Spojených státech, kde Institut působí, konkrétně pak tzv. kulturní války způsobené silnou politickou polarizací představovanou dvěma tábory – liberálním a konzervativním. Oba tyto póly vedou spor i o otázkách genderu a maskulinity, což se projevuje především v konfliktu mezi zastánci myšlenek převážně třetí vlny feminismu a hnutí *Red Pill*, označovaném také jako manospféra. V rámci tohoto hnutí se zejména v posledních letech začala vytvářet i jeho specifická podskupina tvořená mladými muslimy, jenž bývá výzkumníky označována jako *Alt-Wallah* nebo také *Green Pill*. Jsou to právě přesvědčení této podskupiny, která často ztotožňuje konzervativní, krajně pravicové představy o mužství s hlediskem islámu, proti nimž se podstatná část publikací *Yaqeen Institute* na téma mužství vymezuje.

A zatřetí tvoří významnou proměnnou ovlivňující pozici *Yaqeen Institute* v této debatě také projevy islamofobie v rámci americké společnosti, mezi něž v roce 2017 patřilo například nařízení prezidenta Donalda Trumpa zakazující imigraci z některých zemí s většinově muslimskou populací do USA. V publikacích Institutu je patrné také vymezování se proti negativním stereotypům o násilnosti muslimských mužů a pasivitě muslimských žen, které jsou jimi utlačovány.

Pohlaví a gender v islámské tradici

V druhé části práce jsem se pak pokusila představit, jak autoři *Yaqeen Institute* sami tematizují koncept genderu a pohlaví ve svých publikacích. Autoři se přitom nejčastěji odkazují na primární prameny islámského náboženství, jakými jsou Korán a sunna Proroka Muhammada, a dále na klasické sunnitské učence. Ve svých publikacích vyjadřují stanovisko, že gender a pohlaví jsou pouze dvě strany jedné mince, neboť role mužů a žen ve společnosti se v islámské tradici přímo odvíjí od pohlaví jedince. Oba koncepty mají však rozsáhlejší význam, než je ten společenský, neboť existence dvou pohlaví je chápána také jako princip uspořádání celého světa, což je projevem Boží dokonalosti a moudrosti. Autoři často upozorňují také na společné charakteristiky mužů a žen z islámského hlediska, jakými jsou rovnoměrná Boží pozornost, odměnění za dobré skutky nebo nárok na spásu v příštím životě. V některých případech ve svých publikacích také uvádějí, že akcentování této rovnosti je částečně také vědomou reakcí na západní stereotypy o podřadném postavení muslimských žen zmíněné výše. V neposlední řadě v druhé části práce představuji význam, jaký autoři *Yaqeen* připisují specifikům obou pohlaví, která se od sebe i přes své podobnosti v mnohém liší. Tyto odlišnosti jsou popisovány jako přednosti, jenž mají zásadní význam pro celistvost společnosti a zaslouží si úctu, neboť jsou stvořené Bohem.

Maskulinita v islámské tradici

V třetí části práce jsem se pak snažila představit, jak autoři *Yaqeen Institute* definují konkrétně mužskou roli. Zjistila jsem, že s odkazem na koránské verše a klasické muslimské učence uvádějí, že islámská tradice pracuje v otázce mužství se dvěma významnými rozlišeními. Zaprvé jde o rozlišení mezi chlapcem a dospělým mužem, tedy o otázku fyziologické a kognitivní vyspělosti jedince s mužskými pohlavními znaky. Zadruhé pak jde o rozlišení mezi dospělým mužem, který pouze dosáhl určitých biologických měřítek, a tzv. opravdovým mužem, který ve svém myšlení a jednání naplňuje jisté morální charakteristiky. Autoři *Yaqeen Institute* se shodují, že vzorem opravdového muže se vznešeným charakterem, o jehož nápodobu by měl usilovat každý muslimský muž, je Prorok Muhammad. Jako výchozí body pro toto přesvědčení uvádějí koránské verše 68:4 a 33:21. Mezi charakteristiky Proroka, které autoři nejvíce zdůrazňují jako hodné nápodoby, patří

vlastnosti jako např. odvaha, sebeovládání, pokora, čestnost nebo starostlivost, a to včetně péče o zvířata, životní prostředí a své nejbližší.

Jako významný aspekt mužské role je v publikacích *Yaqeen Institute* často zmiňováno ochranářství, arabsky *qiwwámah*, které se týká právě vztahů muže k jeho nejbližším osobám, respektive manželce a dětem. Tento koncept vychází především z koránského verše 4:34, jenž bývá v otázce genderových rolí předmětem moderní kritiky islámu, neboť explicitně odkazuje na větší autoritu, jenž je v rámci manželství dána muži jako důsledek toho, že má za povinnost finančně zabezpečit svou rodinu. Překlady a interpretace tohoto verše se však různí, jak upozorňují i akademici *Yaqeen Institute*, kteří zdůrazňují pečovatelský význam spojení *ar-ridžálu qawwámún 'alá an-nisá*, které Ivan Hrbek překládá jako „muži zauímají postavení nad ženami.“ Jako zdroj pro svůj argument uvádějí převážně příklady ze života Proroka týkající se chování k jeho manželkám a spisy klasických islámských učenců jako byli Ibn Al-Qajjim nebo Abú Bakr ibn Al-Arabí.

V neposlední řadě autoři *Yaqeen Institute* ve spojitosti s konceptem ochranářství tematizují také roli muslimského muže jakožto otce, které obzvlášť v kontextu rozšířené absence otců v rodinách v moderní západní společnosti přisuzují zásadní význam. Především Mohammed Elshinawy a Tahir Khwaja, autoři článku *Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood*, upozorňují na to, že postava otce v rodinné dynamice není nikdy zcela nahraditelná, neboť mateřská a otcovská role se vzájemně doplňují a obě jsou významné pro zdravý vývoj dítěte. Autoři za důležitý přínos otce považují především finanční zabezpečení rodiny, ale také poskytnutí morálního vedení a otcovské lásky.

Závěr analýzy pozice Yaqeen Institute v debatě o maskulinitě a genderových rolích

Závěrem mé analýzy pozice *Yaqeen Institute* v rámci debaty o maskulinitě a genderových rolích v moderní západní společnosti jsou především následující zjištění. Zaprvé, že definici mužství, kterou Institut nabízí, nelze ztotožnit s definicemi žádného z výše rozebíraných hnutí, jakými jsou feminismus nebo *Red Pill*, ale ani jeho podskupina zastoupená některými muslimy, jakou je tzv. *Alt-Wallah*. Jako taková stojí pozice *Yaqeen Institute*, i z důvodu popularity Institutu mezi anglicky mluvící muslimskou komunitou na Západě, za bližší prozkoumání, neboť poskytuje vhled do současného diskurzu na téma mužství a genderových rolí v této komunitě, který bývá někdy mylně chápán jako jednolitý. Zároveň

analýza publikací *Yaqeen Institute* přibližuje reakci muslimské komunity na negativní stereotypy o muslimských mužích, proti nimž akademici a učenci působící v Institutu argumentují s odkazem na základní islámské prameny. Dle mého názoru, bývá této reakci společenskovědními výzkumníky věnována spíše malá pozornost.

Seznam použitých informačních zdrojů

- ABU-LUGHOD, Lila. Do Muslim Women Really Need Saving? Anthropological Reflections on Cultural Relativism and Its Others. *American Anthropologist*. 2002, vol. 104, no. 3, pp. 783–790. DOI: 10.1525/aa.2002.104.3.783
- AL ROMAANI, Gabriel Keresztes. Facebook. In: *Facebook* [online]. 2021 [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://www.facebook.com/alromaani/videos/1084352562080975/>
- AL-ANDALUSI, Asadullah Ali and Jonathan BROWN. Understanding Aisha's Age: An Interdisciplinary Approach | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 2. 10. 2018. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/understanding-aishas-age-an-interdisciplinary-approach>
- AL-DABBAGH, Maryam et al. "We Used to Have No Regard for Women": Gender Equity & the Advent of Islam | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 17. 7. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/we-used-to-have-no-regard-for-women-gender-equity-the-advent-of-islam>
- AL-MUNEDŽDŽID, Muhammed Sálíh. Stručné předpisy pŕstu - e-Islám. In: *e-Islám* [online]. 29. 11. 2020. Available at: <https://www.e-islam.cz/strucne-predpisy-pustu/>
- AL-SBENATY, Abdulwahab. Koran.sk – Islam a preklad Koránu. In: *Koran.sk* [online] [cit. 20.06.2024]. Available at: <https://koran.sk/>
- AUXIER, Brookie and Monica ANDERSON. Social Media Use in 2021. In: *Pew Research Center* [online]. 7. 4. 2021 [cit. 08.07.2024]. Available at: <https://www.pewresearch.org/internet/2021/04/07/social-media-use-in-2021/>
- BETKOWSKI, Bev and UNIVERSITY OF ALBERTA. Study finds teen boys most likely to access pornography | March 2, 2007. In: [cit. 09.07.2024]. Available at: <https://sites.ualberta.ca/~publicas/folio/44/13/09.html>
- BEZOUŠKOVÁ, Lenka. *Islámské rodinné právo se zaměřením na právo manželské*. Praha: Leges, 2013.
- BLOCK, Jack, Jeannl H. BLOCK and Per F. GJERDE. Parental Functioning and the home Environment in Families of Divorce: Prospective and Concurrent analyses. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 1988, vol. 27, no. 2, pp. 207–213. DOI: 10.1097/00004583-198803000-00013
- BROWN, Jonathan. An Open Letter to Muslim Men: The Sunnah Trumps Toxic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 23. 7. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/an-open-letter-to-muslim-men-the-sunnah-trumps-toxic-masculinity>
- BROWN, Jonathan. Do the Qur'an and Sunnah Speak More Often to Men than Women? | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 20. 11. 2020. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/do-the-quran-and-sunnah-speak-more-often-to-men-than-women>

BROWN, Jonathan. Keeping Masculinity from Trending Toxic - Dr. Jonathan Brown | Reframing the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 13. 9. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/lecture/keeping-masculinity-from-trending-toxic-reframing-the-gender-question>

DVDPREMIERYCZ. *Tanec s vlky (1990) - Trailer CZ* [online]. 2015 [cit. 30.06.2024]. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=W4nIXV-DWc4>

ELSHINAWY, Mohammad. Why is Allah Referred to as “He” in the Qur’an? | Blog | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/post/why-is-allah-referred-to-as-he-in-the-quran>

ELSHINAWY, Mohammad and Mohamad ZAOUD. S3 E8: The Man’s Role at Home | Doubletake | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 6. 2022. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/the-mans-role-at-home-doubletake-podcast>

FACCHINE, Tom and Wahid JENSEN. Living with Same-Sex Attraction as a Muslim | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 3. 7. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/living-with-same-sex-attraction-as-a-muslim-dogma-disrupted-podcast>

FACCHINE, Tom and Carl SHARIF EL-TOBGUI. Sexuality, Love, & Morality | Episode 5 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 12. 6. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/sexuality-love-and-morality-dogma-disrupted-podcast>

FRENCH, Piper. The Families Still Separated by Trump’s Border Policy. *Intelligencer* [online]. 2024. Available at: <https://nymag.com/intelligencer/article/separated-families-border-trump-zero-tolerance-immigration.html>

GHUMKHOR, Sahar and Hizer MIR. A “Crisis of Masculinity”? The West’s Cultural Wars in the Emerging Muslim Manosphere. *ReOrient*. 2022, vol. 7, no. 2. DOI: 10.13169/reorient.7.2.0135

GING, Debbie. Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere. *Men And Masculinities*. 2017, vol. 22, no. 4, pp. 638–657. DOI: 10.1177/1097184x17706401

HRBEK, Ivan. An-Nahl [16:58] - Tanzil Quran Navigator. In: *Tanzil* [online] [cit. 10.07.2024]. Available at: <https://tanzil.net/#16:58>

HUSAIN, Altaf. Navigating Adolescence - Dr. Altaf Husain | Reframing the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 12. 9. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/lecture/navigating-adolescence-dr-altaf-husain>

IBRAHIM, Yahya. “Be a Man!” Constructing Prophetic Masculinity | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 7. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/be-a-man-constructing-prophetic-masculinity>

JORDAN B PETERSON. *Article: Message to Muslims* [online]. 2022. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=7pd0HLeYKsE>

JORDAN B PETERSON. *Islam and the Possibility of Peace | Mohammed Hijab | EP 209* [online]. 2021. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=qgYMuRqXPr0>

JORDAN B PETERSON. *Israel's Right to Exist? | PM Benjamin Netanyahu | EP 311* [online]. 2022 [cit. 06.07.2024]. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=4OcaMRLTyGI>

JORDAN B PETERSON. *Talking to Muslims About Christ | Mohammed Hijab & Jonathan Pageau | EP 297* [online]. 2022. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=gqS1ov4ISi0>

KANDIL, Youssra, Omar SULEIMAN and Abdullah ODURO. Juz' 5: Ust. Youssra Kandil | Gender Roles & Upholding Justice | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 26. 3. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/juz-5-with-ust-youssra-kandil-quran-30-for-30-season-4>

KHWAJA, Tahir and Mohammad ELSHINAWY. Gender Uniqueness in Islam and the Significance of Fatherhood | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 24. 9. 2020. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/gender-uniqueness-in-islam-and-the-significance-of-fatherhood>

KISHI, Katayoun. Assaults against Muslims in U.S. surpass 2001 level. *Pew Research Center* [online]. 2017 [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://www.pewresearch.org/short-reads/2017/11/15/assaults-against-muslims-in-u-s-surpass-2001-level/>

KNIGHT, Faatimah. "And We Created You in Pairs": Islam and the Gender Question | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 12. 7. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/and-we-created-you-in-pairs-islam-and-the-gender-question>

LAKATOŠOVÁ, Denisa. TikTok přestala používat necelá desetina Čechů, nejčastěji kvůli obavám o soukromí a bezpečnost. In: *NMS Market Research* [online]. 20. 4. 2023. Available at: <https://nms.global/cz/tiktok-prestala-pouzivat-necela-desetina-cechu-nejcasteji-kvuli-obavam-o-soukromi-a-bezpecnost/>

LAROSSA, Ralph et al. The Changing Culture of Fatherhood in Comic-Strip Families: A Six-Decade Analysis. *Journal of Marriage and the Family/Journal of Marriage and Family*. 2000, vol. 62, no. 2, pp. 375–387. DOI: 10.1111/j.1741-3737.2000.00375.x

MOGAHED, Dalia et al. Islam and Violence Against Women: A Critical Look at Domestic Violence and Honor Killings in the Muslim Community | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 22. 5. 2017. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/islam-and-violence-against-women-a-critical-look-at-domestic-violence-and-honor-killings-in-the-muslim-community>

MORGAN, Piers. Jordan Peterson on his tweet to Benjamin Netanyahu on October 7th. In: *Facebook* [online]. 2023 [cit. 06.07.2024]. Available at: <https://www.facebook.com/watch/?v=864953228366284>

MUBARAKPURI, Safi ar-Rahman. *Zapečetěný nektar: Životopis proroka Muhammada; Robert HÝSEK*. 1. vydání. ed. Praha: Muslimská obec v Praze, 2024.

- MUFTI MENK. *Mufti Menk teaching his kids knitting!* 🥰🥰🥰 [online]. 2021. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=R-XPhTiDOXg>
- MURAD, Abdal Hakim. Islam, Irigaray, and the retrieval of gender. In: . 1999. Available at: <http://www.masud.co.uk/ISLAM/ahm/gender.htm>
- MUSLIM ALPHA and Gabriel K. AL ROMAANI. Muslim Alpha - Ultimate Guide to Muslim Masculinity. In: *Muslim Alpha* [online] [cit. 04.07.2024]. Available at: <https://muslimalpha.com/>
- NAVRÁTILOVÁ, Tereza. *Vnímání platformy TikTok dětmi narozenými mezi léty 2003-2006*. 2021, bakalářská práce, Univerzita Karlova.
- ODURO, Abdullah. Series Trailer | Iman Cave | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 22. 1. 2024. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/series-trailer-iman-cave>
- PAPPAS, Stephanie. APA issues first-ever guidelines for practice with men and boys. In: <https://www.apa.org> [online]. 2019. Available at: <https://www.apa.org/monitor/2019/01/ce-corner>
- PAVLINCOVÁ, Helena. *Slovník Judaismus, křesťanství, islám*. Praha: Mladá Fronta, 1994.
- PETERSON, Dr Jordan B. Facebook. In: . 5. 2023. Available at: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=761020548801766&id=100046814838133&set=a.296385148598644>
- PEW RESEARCH CENTER. The American family today. In: *Pew Research Center* [online]. 17. 12. 2015 [cit. 08.07.2024]. Available at: <https://www.pewresearch.org/social-trends/2015/12/17/1-the-american-family-today/>
- RAMAHI, Zainab. The Muslim Ban Cases: A Lost Opportunity for the Court and a Lesson for the Future. *California Law Review* [online]. 2020, vol. 108, no. 2, pp. 557–586. Available at: <https://www.jstor.org/stable/26977916>
- SÁŇKA, Vladimír, ed. *Sunna: O chování Proroka*. Islámská nadace v Praze, 2006.
- SHAKER. About me. In: *Hamza Andreas Tzortzis* [online]. 31. 5. 2024. Available at: <https://www.hamzatzortzis.com/about-me/>
- SHPANCER, Noam, PhD. Are men being left behind? *Psychology Today* [online]. 2020. Available at: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/insight-therapy/202006/is-masculinity-in-crisis-if-so-what-should-be-done>
- SOURALOVÁ, Adéla and Michaela ŽÁKOVÁ. *Pod jednou střechou: Trígenerační soužití v české společnosti*. Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020.
- SULEIMAN, Omar. Hadith #27 – Framing How Rights Work in a Marriage | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2018. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/hadith-27-framing-how-rights-work-in-a-marriage>
- SULEIMAN, Omar. Hadith #38 - The Rights of the Environment Upon You | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 10. 7. 2018. Available

at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/hadith-38-the-rights-of-the-environment-upon-you-40-hadiths-on-social-justice>

TAHIR, Roohi. The Importance of Conscious Parenting in Raising Confident Muslims | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 27. 6. 2019. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/read/paper/the-importance-of-conscious-parenting-in-raising-confident-muslims>

UTICA MASJID. *On Abrahamic Alliances | A Muslim Response | Imam Tom Facchine* [online]. 2022. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=e2DG1VtFJ4g>

VĚTROVEC, Lukáš. Co třeba vědět, než je uzavřeno manželství s muslimem - e-Islám. In: *e-Islám* [online]. 2. 11. 2012. Available at: <https://www.e-islam.cz/co-treba-vedet-nez-je-uzavreno-manzelstvi-s-muslimem/>

WANG, Amy B. Trump asked for a ‘Muslim ban,’ Giuliani says — and ordered a commission to do it ‘legally.’ *Washington Post* [online]. 2021. Available at: <https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2017/01/29/trump-asked-for-a-muslim-ban-giuliani-says-and-ordered-a-commission-to-do-it-legally/>

YAQEEEN INSTITUTE. *Dedicated to the Truth, with Dr. Ovamir Anjum | Ep. 1 | Dogma Disrupted, with Imam Tom Facchine* [online]. 2023. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=emn9tgLENTA>

YAQEEEN INSTITUTE. *Islam and LGBTQ w/ Omar Suleiman, Mustafa Umar, Sarah Sultan, & Ubaydallah Evans | Yaqeen Institute* [online]. 2022. Available at: https://www.youtube.com/watch?v=wb_aqp3yAho

YAQEEEN INSTITUTE, Tom FACCHINE and Hamza TZORTZIS. *What Red Pill Gets Wrong About Masculinity | Imam Tom & Hamza Tzortzis* [online]. 2023. Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=GqKcJemWaFA>

ZAOUD, Mohamad and Omar HUSAIN. S3 E9: Overcoming Pornography | Doubletake | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 8. 6. 2022. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/overcoming-pornography-doubletake-podcast>

ZAOUD, Mohamad and Osman UMARJI. The State of Masculinity with Dr. Osman Umarji | DoubleTake S4 E7 | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online]. 1. 2. 2023. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/watch/series/the-state-of-masculinity-with-dr-osman-umarji-doubletake-s4-e7>

ZIMBARDO, Philip and Nikita COULOMBOVÁ. *Odpojený muž: Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Grada Publishing a.s., 2017.

About – Dr. Jonathan Brown. In: *Dr. Jonathan Brown* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <http://drjonathanbrown.com/about/>

An-Nisa [4:34] - Tanzil Quran Navigator. In: *Tanzil* [online] [cit. 20.06.2024]. Available at: <https://tanzil.net/#4:34>

Annual Report 2022-2023 [online]. 2023 [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/annual-reports>

Dr. Osman Umarji | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/team/dr-osman-umarji>

Faatimah Knight. In: *Faatimah Knight* [online]. 30. 5. 2024. Available at: <https://faatimahknight.com/>

Faatimah Knight | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/team/faatimah-knight>

Child sexual abuse victims and their treatment, by Beverly Gomes-Schwartz et al. | The Online Books Page. In: [cit. 08.07.2024]. Available at: <https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/book/lookupid?key=ha002587664>

Imam Omar Suleiman: He got arrested on Capitol Hill [online]. 2018. Available at: <https://edition.cnn.com/videos/us/2018/04/06/influential-muslims-imam-omar-suleiman-orig-mss.cnn>

Omar Suleiman - AlMaghrib Institute. In: *AlMaghrib Institute* [online]. 9. 12. 2020. Available at: <https://www.almaghrib.org/instructors/omar-suleiman/>

Positive Islamic Psychology Coaching | Scheduling and Booking Website. In: . 26. 6. 2024 [cit. 04.07.2024]. Available at: <https://alromaani.simplybook.it/v2/#book>

Prophetic Grappling: Including as-Suyuti's al-Musār'ah ilā al-Muṣār'ah: Shaikh, Nisar: 9781915025159: Amazon.com: Books. In: *Amazon.com* [online] [cit. 18.06.2024]. Available at: <https://www.amazon.com/Prophetic-Grappling-as-Suyutis-al-Mus%C4%81r%CA%BFah-al-Mu%E1%B9%A3%C4%81r%CA%BFah/dp/191502515X>

Sapience Institute. In: *Sapience Institute* [online] [cit. 06.07.2024]. Available at: <https://sapienceinstitute.org/>

Sh. Mohammad Elshinawy | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/team/sh-mohammad-elshinawy>

The Consequences of Fatherlessness - National Center for Fathering. In: *National Center for Fathering* [online]. 24. 10. 2022 [cit. 08.07.2024]. Available at: <https://fathers.com/the-consequences-of-fatherlessness/>

Yahya Ibrahim | Yaqeen Institute for Islamic Research. In: *Yaqeen Institute for Islamic Research* [online] [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://yaqeeninstitute.org/team/yahya-ibrahim>

Yahya Ibrahim - AlMaghrib Institute. In: *AlMaghrib Institute* [online]. 9. 12. 2020 [cit. 05.07.2024]. Available at: <https://www.almaghrib.org/instructors/yahya-ibrahim/>

Yaqeen Institute - YouTube. In: [cit. 02.07.2024]. Available at: <https://www.youtube.com/@yaqeeninstituteofficial>